

Társadalmi,
irodalmi, művészeti,
sport, gazdasági
és egyéb
Vegyes rovatokkal

MEGJELENIK
minden szerdán.
Egyes szám ára 20 kr.

SZEMLE

VEGYESTARTALMU HETILAP

ILLUSZTRÁLT GAZDASÁGI ÉS SPORTROVATOKKAL

Előfizetési árak:
Egész évre... 10 frt —
Fél évre..... 5 „ —
Negyedévre.. 2 „ 50

Előfizetések és levelek
a «Szemle» szerkesztő-
ségéi és kiadóhivatalába
BUDAPEST
Váci-körut 17.sz.a.
küldendők.

Első évfolyam 28-ik sz.

SZERKESZTŐK:
Gróf ZICHY IMRE és Gróf KREITH BÉLA.

Budapest, 1884. július 9.

Igen tisztelt olvasóinkhoz.

Tisztelettel kérjük a «Szemle» olvasóit, hogy a július 1-ején megindult félévre az előfizetéseket megújítani sziveskedjenek.

A «Szemle» méltó lesz továbbra is azon intelligens olvasó közönséghez, mely eddig előfizetésével támogatta és ezentul, a kezdet nehézségeit leküzdve, inkább fog iparkodni elérni azt a magas czélt, melyet maga elé kitűzött.

A «Szemle» oly kimerítő képét nyújtja a heti eseményeknek, hogy ezekről teljesen tájékoztatja olvasóit. Ezekon kívül pedig olyan jeles erőket nyert meg újabban munkatársakul, hogy a leggazdagabb és legváltozatosabb tartalommal fog megjelenhetni.

Szükségünk van azonban előkelő közönségünk további jóakarására, hogy annál biztosabban betölthessük kitűzött programunkat, melynek legfőbb pontja? a vagyonosabb és legintelligensebb közönség érdekeinek megvédése.

Hiszszük, hogy eddigi előfizetőink továbbra is követni fognak.

A választások után.

Politikus nép vagyunk.

Legsajátabb légkörünk a politika.

Eszméink körforgásában el nem koptatható gyupont a politikai vélemény. Értve mindig nemzeti beléletünket, tekintet nélkül az ugynevezett «magas» vagyis külpolitikára.

Nincs tevékenységi kör, nincs akár nyilvános, akár magán-érintkezés, ahol a politika gombája termékeny talajra találván nemzeti egyéniségünkben, fajunk hagyományos, heves véralkata jellegében, minden lépten-nyomon fel ne ütné a fejét, be ne furná magát.

Kölcsey intő szózata: «A haza minden előtt» nem létezik többé. «A politika minden előtt.»

A hazafiság nem abszolút, nagyon is relativ fogalom immár és a «politikai meggyőződés» hangzatos nevét vette föl.

Mindenkint a saját politikai meggyőződésünk szerint tartunk hazafinak.

És miután nagyon természetesen minden politikai meggyőződés egy többé-kevésbé kompakt és tekintélyes párt programjában jut határozottan formulázott kifejezésre: mindegyik párt maga-magának vindikálja a speciális

hazafiságot és ha — mint az utóbbi választások alkalmával, midőn ugyancsak fel voltak korbácsolva a szenvedélyek, láthattuk — egyenesen honárulóknak nem is, de minden esetre a hazára veszedelmes embereknek tartja politikai ellenfeleit, — úgy lévén meggyőződve, hogy a hazára egyedül üdvös csupán azon tevékenység lehet, mely az általa vallott politikai program medrében hullámzik.

És ki tagadhatná, hogy van némi igazság a hazafiság illetően specifikálásában Emberek vagyunk. És van-e ember, a ki nem azt itélné eminenter helyesnek, jónak, üdvösnek, amit a tiszta meggyőződés sugalata után — ő maga tesz.

Ám lehet talán emberileg *logikus* ez a gondolkozás; de kérdés vajjon emberileg *hasznos*-e?

Lehet-e üdvös, hasznos, jótékony a nemzetre, ha tagjai mindenek fölött politikusok, ha az egy politikai meggyőződést valló polgárok — nem tisztelve a mások véleményét — tisztán önmaguknak vindikálják az egyedül üdvösítő hazafiságot és a vizsály köveivel dobálják meg az ellenfelet; — ha az egészséges állami élet egyetlen szilárd oszlopa, melyen, mint a mythologiai Atlaszon az égbolt, nyugszik épülete, ha ezen szilárd oszlop: a társadalom, az ellentétes, sőt ellenséges politikai nézetek törékeny porhanyó köveiből van összerakva?

Más szóval haladhat-e kitűzött célja: az emberi jólétben fekvő boldogság megvalósítása felé az a társadalom, amelynek a hegyre Sysiphusként nagy nehezen felgörgetett követ a másik pillanatban már visszalöki a mélységbe a politikai antagonismus kérlelhetlen keze.

Nem tartozunk azok közé, akik azt ohajtanák, hogy az állam egyesei a legszükségesebb politikai jogok *tényleges* gyakorlásán kívül politikával egyáltalában ne foglalkozzanak: ez megakasztaná a nemzeti életet fenntartó egészséges vérkeringést: de viszont a legnagyobb mértékben károsnak, hátrányosnak tartjuk a nemzeti életnek e társadalmi — úgy szellemi mint anyagi — előhaladásában nyilvánuló fejlődésére, a midőn a nyilvános törekvések irányát teljesen absorbeálja a politikai meggyőződés iránya; a midőn a közélet még töretlen talaján minden utat a speciális párt-tendenciók lábával kezdünk taposni; a midőn csak azt tartjuk egyedül üdvösítőnek a társadalomra s államra, ami saját politikai hitvallásunk «hiszek egyében» benne van; amidőn ellenfeleinket a bot és kő argumentumaival akarjuk kapacizálni, magunk

pedig a helyes irányt *tudva* nem követjük, ha véletlenül politikai ellenfelünk viszi elől a zászlót.

Ez a merev, kérlelhetlenül eksklusiv antagonizmus folyton paralyzálja a társadalom törekvéseit.

És ha végkép be nem vágja is a célhoz vezető utat, de esetleg kisebbségben lévén hivei, mindent elkövet az odajuthatás megnehezítésére. És ha egyéb nem — pedig a külföld előtt egyéb is! — az a kár hárul társadalmunkra, hogy a megveretése fölött duzzogva félre-vonuló kisebbség — pártkérdést csinálván társadalmi kérdésből is — nem segít vállvetve a társadalmi közös cél elérésére.

A most lefolyt választások érlelték meg bennünk ezeket a sajnos észleteket.

Ez a seb a legégetőbb nemzetünk testén és mig ezt ki nem vágjuk, hiába foltozzuk az állam deficizites zsákját, lyukas marad az és kihull rajta a társadalmi összetartás tiszta buzája.

Hevesi József.

„A finom szörny.”

Franciaországból, mely megszokta magát hangadónak tekinteni a szellemi világban ma is, midőn nem Musset és Mussethez hasonló szellemek állanak élén, minduntalan hallunk elméleteket, melyek a világ rendjét és korunk szellemét kommentálni akarván, abból a feltevésből indulnak ki, hogy a francia társadalmi viszonyok speciális kórjelenségei általánosak.

És nálunk is sokan akadnak, akik ezt elhiszik. Ép azért nem fölösleges munka az ilyen fajta teoriákkal foglalkozni.

Paul Bourget egy elméletét ismerteti a «Budapesti Szemle» hasábjain Ambrus Zoltán, kit azonban ez elméletnél sokkal inkább érdekelnek az írók, kiket Paul Bourget elmélete kifejtése közben emleget, ami különben nem mutat rossz izlésre.

Bourget szerint egy «finom szörny» a peszszimismus rágódik társadalmunk gyökerén. És ép a mi századunkban, mikor az élet annyi feltétele tökéletesedik. Ez onnan van, hogy e tökéletesedés elkényeztetve lelkünket, képtelenné teszi a boldogságra. Azok, kik hisznek a haladásban, nem akarják észrevenni kényelmesebb létünk és teljesebb neveltetésünk e rémitő váltságdíját. A peszszimismus kikerülhetlen következménye az ellentétnek, mely a civilizáció szülte vágyak és külső okok valósága közt áll be.

Általános elteltség a világ elégtelenségeivel lázítja fel a szlávokat, a germanokat és a latinokat és nyilvánul az elsőknél a nihilizmusban, amazoknál a peszszimismusban, emezeknél e névre különféle nemeiben. A szentpétervári összeesküvők gyilkos dühe, Schopenhauer könyvei, a commune őrzőgyújtogatásai és a naturalista regényírók böszült embergyűlölete az élet megtagadásának ugyanazt a szellemét tüntetik fel, mely mindennap jobban elhomályosítja a nyugati civilizációt. Lassan bár,

de biztosan növekszik a hit, a természet nagy banquerottjában, mely úgy látszik a huszadik század szomorú hite lesz; ha a tudomány vagy valamely barbár betörés meg nem menti a nagyon elgondolkozott emberiséget a maga gondolatának fáradságától.»

Az igaz közhelyek és fogalomzavarok mekkora összevisszája!

A kiélttség csömörét a schopenhaueri magasztos világnézlettel és a forrongó ifju orosz világ szabadság vágyával zavarja össze.

Ám ezért érdekes volt látni, hogy álmodoznak azok, kik rothadó társadalmuk banquerottejához közelegnek, «a természet nagy banquerottjáról.»

Mi, hála isten nyugalommal szemlélhetjük, nemzetünkben még sokkal több életre valóság és erő van, semhogy Paul Bourget képeiben egy vonás is minket találna. Ép azért mienk a jövő!

D. F. K.

Politikai hírek.

Hazánk. Politikai életünk e hétről semmi nevezeteselet sem mutathat föl. A közvélemény érdeklődéssel kísért egy-két pótválasztást, melyek erős küzdelem mellett folytak le. Így a *kecskeméti* választásnál a kormánypárt és a függetlenségi párt szövetkezett, az antiszemita párt ellen és csak így volt képes mind a két kerületből az antiszemita jelölteket kibuktatni. — Marosvásárhelyt, hol Ballagi Mór küzdött Ugron Gáborral, ez utóbbi győzött 2 szavazattöbbséggel. — *Falk* Miksának is igen heves küzdelme volt Aradon. — Félhivatalos lapok, sőt a kormányhoz közel álló férfiak jelezgetik az új országgyűlés munkaprogramját, melybe — állítólag — föl van véve a házszabályok revíziója, a sajtó rendszabályozása, s állítólag a hat éves mandatum, de sőt a főrendiház reformja is. Majd elválnak. Mindezen törvényekről azonban persze egyelőre szó sem lehet, mivel a házat összeülése alkalmával obligát teendői fogják elfoglalni.

Ausztria. Alsó-Ausztriában és Morvaországban tegnap folytak le a választások és pedig többé-kevésbé a liberálisok megveretésével; Morvaországban a csehek által, kik 12 új kerületet nyertek, verettek meg. A morva nagybirtokok választásai még nem döltek el, ha ezek is oly meglepő eredményt mutatnak föl, úgy Morvaországban vége a német többségnek.

Franciaország. A francia-kinai konfliktushoz legújabbán azt jelentik, hogy Patenôtre francia követ ultimatumot ad át a kinai kormánynak, mely három napi időt enged az elégtétel megadására. Ha ezalatt az elégtétel meg nem lesz, akkor a francziák kézizálogul megszállanak egy kinai szigetet s ezt addig el nem hagyják, mig a szerződési feltételek teljesítve nincsenek. Egy mai párisi táviratunk szerint Li-Fong-Pao kinai nagykövet tegnap Ferry miniszterelnökkel értekezett. Hir szerint Li-Fong-Pao minden ellenséges szándékot tagadott és kijelenté, hogy Li-Hung-Csáng legkevésbé sem folyt be a langszoni esetbe. Kinai jelentések szerint, mint a Reuter-ügynökség egy hongkongi távirata tudatja, az eset így történt: A francia csapatok parancsnoka Langszont megadásra szólította fel. A helyőrség azon ürügy alatt, hogy nincsenek utasításai, vonakodott az átadás iránti felszólításnak eleget tenni. Ennek következtében a helyőrségnek 3 napi határidőt adtak, melynek letelte után

a francziák Langszon ellen támadást intéztek, de tetemes veszteséggel visszaverettek. Az ellenség ez alkalommal 5 francia tisztet foglyul ejtett.

Ferry miniszterelnök bejelenté a kamara hétfői ülésében, hogy megkapta a tien-czini szerződés szövegét, mely a khinai császár jóváhagyásával van ellátva. A miniszterelnök konstataulta, hogy a khinaiak megszegték a szerződést, a mennyiben a khinai katonaság a francia csapatokra oly körülmények közt tüzelt, hogy az eset valóban egyenlő az ortámadással. Ennélfogva *Franciaországnak elégtételt kell követelnie*. Minthogy a kormány május hóban lemondott a pénzbeli kárpótlásról, azt hiszi, hogy most Khinát figyelmeztetni kell, hogy az ily szerződésszegést meg kell fizetni vagy pedig az elégtételt kíván. «Bevárjuk — ugymond a miniszterelnök — Khina válaszát; de időközben tiszteletet tudunk szerezni a szerződéseknek. Mérséklettel fogjuk ezt tenni, de egyszersmind oly határozottsággal, mit semmi sem képes megingatni.» A miniszterelnök nyilatkozatát a kamara nagy tetszéssel fogadta. Parlamenti körökben azt hiszik, hogy Franciaország Khinától 250 milliónyi kárpótlást fog követelni.

Anglia. Az angol felsőház utját akarja állami a parlamenti reformnak, melyet az alsóház megszavazott. A javaslat rendkívül kiterjeszti a választói jogosultságot s ezt a felsőházban nemcsak a konzervatívok, hanem a mérsékelt szabadelvűek is ellenzik. Közélebb a két párt megegyezett, hogy elvetik a javaslatot. A konferencia eredményéhez nem sok reményt kötnek. A brit kormány pénzügyi programját nem találja kielégítőnek. Német és Oroszország kifogásolja a kamat-redukciót, Franciaország igényei napról-napra nevednek, sőt Oroszország az angol-francia egyezmény jóváhagyását, hir szerint, a Bosporus semlegesítésétől teszi függővé. Törökország magatartására vonatkozólag kellő fölvilágosítást adnak azon utasítások, melyekkel Muzurusz pasa ellátott.

Ezekben az utasításokban a porta nem igen foglalkozik a pénzügyi kérdésekkel, de felszólítja nagykövetét, hogy minden lehető alkalommal irányozza a figyelmet arra, hogy jelenleg az egyiptomi területen semmiféle fölkelés vagy zavargás nincs, hogy ennélfogva a rend fenntartásáról való gondoskodás egyszerűen a khedivére lenne bízható és semmi ok sincs az angol okkupáció további fenntartására. Aggodalmát fejezi ki továbbá Egyiptom semlegesítése iránt a szultán álláspontjából és hozzáteszi, hogy a porta készségesen igéri meg a maga részéről közreműködését mindazokban a rendszabályokban, melyeket Lord Granville ismeretes 1883. jan. 3-iki jegyzéke a szuezi csatornának háboru idejében való szabadon tartására nézve javasolt. Annyi tény, hogy a konferencia újabb fiaskója Angliának.

A konferencia tárgyalásaiból különben a külvilágba semmi sem hat ki; azért igen jelentős egyik konferenciái tag az a nyilatkozata, hogy a konferenciának igen rossz következményei lehetnek. Waddington Párisba utazása összeköltetésben van azokkal a kifogásokkal, a melyeket Bligniérés, a francia pénzügyi tanácsos tett. E kifogások oly terjedelmesek, hogy egész ellenindítvány is kitelik belőlük és tanulmányozásokhoz hosszabb idő kell. A Daily Telegraph szerint Bligniérés már a számadatok helyességét is kifogásolta s így a külügyi hivatal kénytelen volt Kairóba táviratozni némely pénzügyi iratok végett. A hatalmasságok felfogása közt állítólag igen nagy különbség van. Így Bligniérés kétségbe vonja, hogy a kamatláb leszállítása egyáltalán szükséges volna s ezért az egész konferencia alapját kétségbe vonja. Ellenben Angliát Németország támogatja e tekintetben,

szintén a kamatláb-leszállítását követelve; a kamatláb leszállítását főleg az új kölcsönre nézve ajánlja. Franciaországra a következő kifogásokat tette az angol *pénzügyi program* ellen: A francia kormány kétségbevonja mindenekelőtt ama számok helyességét, melyekből az Angolország által előterjesztett egyiptomi költségvetést összeállították, s másodsor azt állítja, hogy a kamatszálítást fölöslegessé tenné a bevételek szaporítása és a kiadások csökkentése. Ezenkívül felmerül az a kérdés, vajjon a nyolcz milliós hitel kevésre vagy sokra van-e véve. Azt hiszik általában, hogy a konferencia három hétig fog tanácskozni.

Bulgária. Sophiában a nagyhatalmak képviselői beosztották működésüket a szerb-bulgáriai differenciákra vonatkozólag mindaddig, míg új kormány nem fog kineveztetni. A Szerbiával való kibékülés különben mindjobban lehetetlenné válik. A sobranje többsége nagyon ellenséges indulattal viseltetik Milán király és kormánya iránt.

Egyiptom. A hadi érdekek Egyiptomban jelenleg *Uj-Dongola* körül csoportosulnak, melyet a mahdi harczosai ostromolni szándékoznak. Az ottani mudir ugy látszik nem sokkal megbízhatóbb mint Saloh Aga, aki nem rég partolt át a prófétához. Uj-Dongola körül mint egy legújabb távirat jelenti — nagyszámu felkelő gyűlt össze. E város a Nilus partján épült, jól meg van erősítve, elszáncolva és ellátva. A helyőrség gyöngé. *Gordon* tábornok újabb jelentéséből kitűnik, hogy a tábornok föladata rózsás reményeit és most már egész más színben látja a helyzetet, mint eddig.

Egyesült-Államok. Az Egyesült államok kincstárnokának kimutatása szerint a hatalmas köztársaság tizenkilencz év alatt több mint ezer millió dollárt törlesztett államadóságaiból; még másfél milliárd van hátra s ezt mintegy husz év alatt fizetik vissza.

SZÉPIRODALOM.

Az én kedvesem.

Mikor némán emeled büszke fődét
S a messzeségbe száll tekinteted:
A régi, eltűnt, nyájas isteneknek
Magas hegyormán látom én helyed.
A föld alattad kéjtől rezdül és rád
Arany-felhőknek fényözönje foly,
Az isteneket a gyönyör gyulasztja;
Az istennők arcán irigy mosoly.

Mikor rejtelmes, boldog suttogással
Szelid mosolylyal nyujtod kis kezed,
Sötét hajadon dus sugárözönben
Buzavirágos koszoru lebeg.
Amint a bársonyos mezők felett szállsz,
Köszönt virágok édes illata.
Madár dalolja s viszhangozza minden:
Ime az éltető Tavasz maga!

Mikor lelkedre sötét gondolat száll.
És homlokod felleg borítja el:
Akkor körülem őszi alkonyat van,
A természet titkos panasza kel

S mig halkan minden barátom föléled,
Tengerszem tükrét látom fényleni,
Reá árnyat vetnek sziklabérczek,
Ragadják lelkemet mélységei!

Ha arczodon gyönyörnek pirja gyúl ki,
S reám emeled lángoló szemed,
Ugy érzem, mintha messze, messzee, délen
Látnék napfényes pálmaligetet.
A levelek sugárözönbe fulnak,
Amint rezegnek, sóhajuk kitör:
A dicső nap minket sorvaszt, eléget,
De ah nekünk ez dúsgazdag gyönyör!

Tündér vagy kedvesem, mi más lehetnél?
Ölthetsz ezernyi bűvös alakot.
Nem is tudom: melyikben vagy csudásabb?
Csak azt tudom, hogy én tied vagyok.
Te vagy az üdvösség, te vagy a szépség,
Egy szóddal éltet adhatsz és vehetsz,
Ah, én reszketve szoritlak szivemre,
Alig merem elhinni, hogy szeretsz!

Koroda Pál.

A p a i ö r ö k s é g.

— Elbeszélés. —

(7. folytatás.)

IRTA: REVICZKY GYULA.

A Tibor kártyáival azonban lehetetlen volt nyerni. Völgyesdről hozott pénze nem tartott sokáig s még mindig nem volt semmi keresete, ismerőseitől pedig röstellt kölcsön kérni. Zsiros kalaphan járt, de szegénységét nem akarta bevallani, bármennyire érezte, hogy a szemérmetes koldusnak nem adnak semmit.

Mikor az utolsó forintját is elebédelte, haza ment körültekinteni, mit lehetne pénzzé tenni s abban állapotott meg, hogy másnap eladja könyvtárát. Azt nem látja senki, meg különben sincs már szüksége rá; egészen kiolvasta. Sokat nem kapott érte, de legalább egy ideig megint nyugodtan leshette a sült galambot. Miután a könyvtár is elpusztult rostélyosok, borjuszeletek és sashegyi bor alakjában, ruháira került a sor. Először felöltőjén adott tul, (ugy se volna rá szükség tavaszig!) azután frakkján, szalonkabátján, fekete nadrágján és így sorban, mig végre csak az a ruhája maradt, a melyik a testén volt. Ekkor azután kezdett fehéreneműje is eltünedezni, s mikor már ebből is kifogyott, koplalt és hetekig kávéval élt ha lehetett, hitelbe.

De még a kávé-szezon se volt a végső állomás Tibor kalvária-utján. Jöttek napok, mikor már kávéra se volt aprópénze, kis hitelét is kimerítette és egész nap nem evett semmit. Kezdte megérteni, hogy az éhes Ezsau egy tál lencséért odaadhatta elsőszülötti jogát. De még ekkor se gondolt arra, hogy valami foglalkozás után nézen. Azzal áltatta magát, hogy büszkeségből nem megy mások kegyét és támogatását kikoldulni, pedig csak iszonyu indolenciából, jóra való röstségből nem tette. Tétlenül, kopottan és többnyire éhesen kódorgott az utcákon, gyorsan beszaladva a legközelebbi kapu alá, ha egy régi iskolatársát vagy más ismerősét látta közeledni. Este nem mert hazamenni, mert a szállásbérrel is tartozott. Csak késő éjjel lopódzott haza, mikor a háziak már mind aludtak, a mi azonban meg nem gátolta, hogy a szállásadó szabóné egy reggel ne nyisson be hozzá

azzal a határozott kijelentéssel, hogy ha három nap alatt nem fizeti ki tartozását, kiadja a szobát. Tartsa kegyelemnek, hogy eddig is türte; hiszen zálogba se tarthat vissza tőle semmit.

Tibor félenken azt válaszolta, hogy három nap alatt fizet, jöllehet még sejtelve se volt, honnan kerít pénzt. Támadt azonban egy ötlete. Leült és levelet irt régi barátjának és iskolatársának, Burda Tódornak, a ki Pozsonyban jogász volt. Előadta szomorú helyzetét, semmit se titkolva és a sötét színekkel épen nem gazdálkodva. Levele azzal végződött, küldjön neki Tódor postafordultával ötven forintot, különben éhen hal vagy a legjobb esetben az utcán lesz kénytelen lakni. De bélyegre való pénze se volt, éhezett is és nem talált semmit, a mit még el lehetett volna zálogosítani. Azzal a szemtelen bátorsággal, melyet a nyomoruság szokott keltetni, lépett az utcára, hogy legelső ismerősét, a kivel találkozik megszólítja s alkalmas ürügy alatt kér tőle egy pár garast. A legelső ismerős arcza, a kit megpillantott, az az aranyos kedvű fiatal özvegy volt, a ki bátorságot öntött belé atyja requiemén. Tibor a magyar-utcából jött ki, a fiatal özvegy pedig — Varga Miminek hívták — ép oda akart befordulni a hatvani-utcáról, ugy hogy csaknem összeütköztek s Tibornak nem maradt ideje kitérni vagy elkerülni az özvegyet.

Nagy zavarban meglibbentette kalapját, mire özvegyünk megállt és szóba ereszkedett vele.

— Hát maga mit keres itt? Azt hallottam, falun van rokonoknál.

— Voltam. A család, a melynél tartózkodtam a fővárosba jött lakni.

— Természetesen maga is vele lakik.

— Nem én. Otthagytam őket.

— Azt ugyan kár volt cselekednie, édes Tibor. Hát most mit mivel?

— Látja. Sétálok.

A föld égett Tibor lábai alatt s a pokolba kívánt minden fiatal, kíváncsi és kotnyeles özvegyet, ha még oly csinos és aranyos kedvű is. Miután még egyszer kijelentette volt, hogy egyelőre semmit se mivel, kalapjához nyult, hogy köszönjön és elillanjon. De Varga Mimi észrevette s utjába lépett.

— No, ne siessen ugy. Még meg se mondtam önnek, hogy itt lakom, ebben a szomszéd házban, a második emeleten. Ha van ideje, látogasson meg; bármikor szívesen látom. De eljőjön ám! Pá!

Varga Mimi kihuzta karmantyujából gömbölyü kezét s megszorította a Tiborét.

Éhes hősünk álmélkodva nézett az elsiető özvegy után. Majd ő meglátogatja ilyen állapotban! Sokkal inkább érdekli őt most az a kérdés, hol és hogyan fog ma ebédelni. Annál gyorsabb megoldásra várt ez a probléma, mert tegnap, tegnapelőtt sem ebédelt s két nap óta egyáltalán nem evett semmi meleget.

Ily gondolatok közt ért ki az országutra, a hol egymás melletti boltokban ócska ruhát árultak.

Eszébe jutott, hogy téli kabátja alatt van még egy zekéje s nyomban el is határozta, hogy eladja. Kikeresett egy sötétes kapualjat, ott gyorsan levetette téli kabátját és zekéjét s aztán csak az előbbit huzta fel. A zekét téli kabátja alá dugta s bement vele a legközelebbi zsibárus boltba, a hol hosszas és szivós alkudozások után sem adtak neki érte többet, egy forintnál. Egyébiránt odaadta volna ő két hatosért is; nem azért huzta le tésztéről, hogy még egyszer fölvegye. Zsebében lévén a pénz, sietett lelévelbélyeget, szivart venni, a ma-

radékot pedig egy kurta korcsmában elebédelte és elitta. Alig esteledett be, (deczember volt és így korán lett este) hazament és lefeküdt. Ha nem volt ebédje vagy vacsorája, rendesen átaludta. Arra, hogy éhségét ne érezze, nem talált más módot az alvásnál.

Harmadnap a pénzes levélhordó verte fel ily hosszas álmából. Csomagot hozott Burda Tódortól. A jó barát azt írta, hogy e pillanatban nincs pénze, de minthogy Tibor leveléből látta, mily gyors segítségre van itt szükség s minthogy bis dat qui cito dat: itt küldi aranyóráját, lánczát és két gyűrűjét. Vegyen föl ezekre annyi pénzt, a mennyire okvetetlenül szüksége van; később majd kiválthatja.

Tibort rendkívül meghatotta e baráti önfeláldozás, a mi azonban nem gátolta meg, hogy rögtön föl ne öltözködjen s ne rohanjon a legközelebbi zálogházba. A szabóné már a folyosón leste (bizonyosan meglátta a levélhordót). Tibor nagy mohóságában csak annyit szólt neki, hogy mindjárt visszajön, váltani megy.

Az ékszerekre kétszer ötven forintnál is többet kapott (jó sulyos volt az óra is, a láncz is) s diadallal tért vissza szoba-tartozását kifizetni. Az nap kitünően ebédelt, jó szivarokat szítt, (hiába, urnak született!) új kabátot, inget, gallért, mansettát vett magának, megnyiratkozott, szóval, rajta volt, hogy megint intelligens európai külseje legyen.

Este felé, a mint a magyar-utczán haladt végig, eszébe jutott Varga Mimi meghívása. Kíváncsi volt rá, mért érdeklődik iránta az özvegy annyira s elhatározta, hogy meglátogatja. Így már fölmehet hozzá, gondolta. Ez már más!

A jókedvű özvegy épen valami francia regényt olvasott s nagyon szivesen fogadta a habozva belépő fiatal embert. Leültette maga mellé a kanapéra s annyit beszélt neki, hogy Tibor észre se vette, hogy a vacsora ideje elérkezett. Fölkelt, hogy távozzék, a mit most annál könnyebben tehetett, mert volt miből vacsorálnia; de Mimi erővel ott fogta teára és sonkára.

A kanapé előtti asztalkán terített s a mérsékelten fölcsavart lámpát onnan a szoba ellenkező sarkába vitte, hogy a szamovárnak helye legyen. Egymás mellett foglaltak helyét a kanapén. Az özvegy erősen megrumozta Tibor teáját s a csapodár férfiakról, az özvegység unalmairól s elhanyagolt szivéről annyit beszélt neki, hogy Tibor egyszerre csak azon kapta magát észre, hogy Varga Mimi nyakát csókolja s derekát átölelve tartja...

Másnap felmondott Tibor a szabónénak s nyomban átvitette a holmiját (egy nagy és üres koffert) a magyar-utczába, a hol Varga Mimi adott ki neki egy olcsó szobát.

Tibor itt oly forduló ponthoz jutott életében, a hol kezdte magát megvetni. Szobácskájában lefekvés előtt összekereste Ágnes leveleit s fájdalmas lelki rángások közt olvasta újra meg újra. Mert elválásuk óta Ágnes és Tibor folyvást leveleztek. Tibor minden levele tele volt világbánatos idegességgel; Ágnes néha csitítólag, néha oktatólag, de mindig gyöngéden és behizelgően válaszolt.

A mint most Tibor elolvasta (isten tudja, hányadszor) egyik legutóbbi levelét, melyben Ágnes csendes falusi magányát, resignációját ecsetelte s visszautasította Tibornak egy lázas perczében irt ama kérelmét, hogy égesse el vagy küldje vissza összes leveleit; s könnyekig elérzékenyült s lázban égő arcát a párnára nyomva, elkezdett sirni. Volt rá oka. Lehet-e gyászosabb végzet, mint egy nőt találni, a kivel lelkünk minden rezdülése összhangban van, a kit szeretünk, mint a saját életün-

ket, a kinek ajkairól megízleltük a szerelmi üdvösség mézét s a kit mindennek daczára nem birhatunk, még csak nem is láthatunk?... De ha még csak ez volna! Tibor most azt is érezte, hogy szakítania kell Ágnessel. De hogyan? Milyen alapon, mikor ő nem adott rá okot? Igaz, hogy már két levelére nem válaszolt s egy ingerlékeny embernek ennyi is elég ok a szakításra; de hátha válaszával, melyben bizonyosan ki fogja magát menteni, megint lefegyverzi? Pedig Tibornak most kell szakítania Ágnessel, bármibe kerüljön ez a lépése. És szakított is! Oh véletlen jött közbe, mely viszonyukat a nélkül is felbontotta volna s kitünő alkalmat szolgáltatott neki, hogy világbánatos lakonizmusát produkálhassa. A lapokban olvasta Ágnes eljegyzésének a hírét. Nem a kopasz báró hanem Mehlsack jegyezte el. Tibor a hír olvasása után a következő levelet írta Ágnesnek:

«Asszonyom, én lump voltam, sokszor lerészegedtem, korhely életet folytattam, hogy miért, az mellékes; de ön jelent meg álmainban, a magányban az ön nevét sohajtottam; alakjának, emlékének tisztaságához soha egy szennyes gondolat se fért. Ön szelid, engedelmes leány volt; önmérséklete, életbölcseje, szelid lemondása sokszor megszegyenítették s a vége mégis az, hogy annak nyújtja szép fehér kezét, a ki épen utána nyul. Mi a hűség, asszonyom?»

Egy előiratban még kijelentette, hogy választ nem kér, nem is kapná meg, mert új lakásba költözött. Nem mondhatni, hogy valami könnyű szívvvel írta volna ezt a levelet, bár némileg hizelgett hűségének, hogy mégis övé az utolsó szó. Egy pár hétig ugyan némi lelkiösmereti furdalásokat érzett, de idővel megszokta Varga Mimi társaságát is. A jókedvű fiatal özvegy értett hozzá, hogy elaltassa anyagi és erkölcsi nyomoruságát. Ugy tett, mintha a kosztot, kvártélyt, mosást csak hitelbe adná neki, a mig vissza fogja tudni fizetni. Tibor érezte, mily megalázó, ocsmány szerepet játszik, de sokkal erélytelebbs volt, hogysen belőle kibontakozhatott volna. Fatalista módjára hagyta jönni, a minek jönnie kell, engedte a szegyet fején összehalmozódni s belenyugodott abba a gondolatba, hogy a világ számára ugyis meghalt.

A mily durva, leplezetlen volt, mikor a nyers természeti ösztönök működtek benne, oly gyöngéddé, romantikus hajlamuvá vált egyszerre, mihelyt a plátói szerelem kék virága nyilott meg szívében. Elméletben durván érzéki, szerelme tárgyával szemtül-szemben szüziesen szemérmes volt. Mióta Varga Miminél lakott, különösen szeretett álmodozni örök hűségről, hervadhatatlan szerelemről, szüzies ölelésről, delejes kézszorításokról. Természetesen nem a fiatal özvegy volt álmainak tárgya; Ágnes sem, (erre már csak visszaemlékezni szeretett) hanem egy még nem ismert lény, egy jövendő alak, a kivel még nem találkozott; de a ki bizonyára él és csak az ő megjelenését várja.

Varga Miminek nem volt érzéke az ábrándozáshoz s hamar meguntta volna Tibor sóhajtozásait, ha nem is költözik a szomszéd szobába egy fiatal katonatiszt. Ez csak siettette a katasztrófát, mely be is következett. Egy heves jelenet után az özvegy kereken a szemébe vágta Tibornak, hogy föl is ut, alá is ut; mehet, a merre tesszik; ő bizony nem fogja erővel visszatartani.

Tibor annál kevésbé szalasztotta el ezt az alkalmat a válasra, mert nagybátyja, Sármezey Andor titkos közbenjárására kapott egy szerény, de tisztességes hivatalt a vasutnál. Mihelyt ezt elfoglalta, bucsut mondott özvegyének, a kinek a szobácskájában örökös lelki képzelődések közt csaknem egy évig lakott, s biztosítván őt,

hogy adósságáról, sok jótetteről nem fog megfélekedni, kihurczolkodott egy külvárosi félreeső utczába. Erősen föltette magában, hogy új és az eddiginél hasznosabb életet fog kezdeni. Nemcsak hogy kijön fizetéséből, hanem meg is fog belőle takarítani. Eleinte be is váltotta elhatározását. Szorgalmasan járt el hivatalában, szabad idejét nagyobb részét otthon töltötte, olvasott, tanult s azt a bár kéjnélküli, mégis jóleső nyugodtságot érezte, melyet csak a munka képes az emberi szivbe oltani. Eszébe se jutott töprengeni, mi czélja van az életnek; elég, hogy napjainak volt czélja.

Egy kellemes hirt is hallott Garamy Sándortól, a kivel hosszú idő óta megint találkozott a színházban. Azzal lepte meg, hogy a Bárándy Ágnes és Mehlsack Henrik közt tervezett házasság szétment. Ágnes — senki se tudja miért — visszaküldte neki a jegygyűrűt. Tibor hiusága nem birt más okot kitalálni, mint az ő levelét, melynek nem várt hatást kellett legyen Ágnesre gyakorolnia. Hosszas habozás és magával évődés után végre le is ült íróasztalához s egy siránkozva mentegetőző, de őszinte szivből fakadt levelet irt régi szerelmének. Ágnes válaszolt, de csak néhány sort. Körülbelül ezt írta: «Ön ideges gyermek. Adhattam-e volna több bizonyítékát szerelmemnek, mint a mennyit adtam? S ön mégis gyanusított. Vagy azt szerette volna, hogy mint ama regénybeli vén szüzek husz évig várjak önre, míg végre megjelenik és megkéri kezemet? Ön nem érti a világot és az emberi szivet. Ne legyen oly naiv és tanuljon meg felőlem jobban gondolkodni.»

Tibor százféle érzelmek közt olvasta e rövid epiztót, melyben végre is czélzást látott rejleni, hogy kérje meg Ágnes kezét. Valószínűleg így gondolkodott Ágnes: Most már van hivatala, tehát megteheti. Igen, de minő hivatala! Abból ugyan egy kis- és nagyvámosi Fejérházy Tibor nem tart el egy kényelmes élethez s a legdisztinguáltabb körökkel való érintkezéshez szokott Bárándy-leányt. Meg adósságait is törleszteniie kellett, míg ezekből ki nem gázolódik, szerény fizetését se fordíthatná egészen a háztartásra. Elvehetné egy csaplárnak vagy legfőlebb egy szerény kis hivatalnoknak a lányát; de Bárándy Ágnesre gondolni se mer. Különben is megbárátkozott azzal az eszmével, hogy nem nőszül meg soha. Ismerte lázas, telhetetlen, nyugtalan természetét, mely örökké új ingereket, változatosságot keres s tudta, hogy olyan nőt, a ki neki tetszenék nem kap s nem is vehetne el; olyan pedig, a kit elvehetne, neki nem kell.

Bosszankodott, minek irt Ágnesnek, mire való volt a régi emlékek zsarátnokát új lángra élesztieni. Most ismét hónapokba fog kerülni, míg a szivében újra meggyult remiszczencziák hamuvá égnek. Nyugalmas életére is rossz hatással volt Ágnes levele. Lelkében újra feltámadt valamennyi ördög; az életláz megint gyötörni kezdte s ismét a szilaj és czélhijas cigányéletre adta magát. Elégedetlen volt és hanyag életet vitt.

Egy soha be nem záródó kávéházban ismeretséget kötött egy kasszirnővel, a ki végzetes szerepet volt játszandó életében. Dolóresznek hitták (ama bizonyos hölgyeknek mind szép és ritka nevük van) s pityókos állapotban ismerkedett meg vele. Józanul sokkal bárgyubb és flegmatikusabb volt, hogysen kasszirnők meghódítására indult volna.

Dolóresz töpörödött, vézna kis jószág volt, se fiatal, se szép s Tibornak volt mit hallania barátaitól, hogyan lehet egy ilyen maskarába belebolondulni. Ha még tisztességes nő volna, azt lehetne mondani, hogy talán kedélye, miveltsége, kellemes modora hódította meg; így

azonban talány volt előttük Tibor erős vonzalma. Igaz ugyan, hogy ő se volt valami Adonisz, de a férfiról azt szokták mondani, hogy elég szép, ha egy csipetnyivel szebb az ördögnél.

Tibor a czimborák jó tanácsaira nem sokat hajtott. A szerelem dolgában a sziven kívül nem hallgatott más tanácsadóra, szive pedig vonzolta őt Dolóreszhez. Gyerek se volt már, (ép akkortájt lett nagykoru) sőt ha igaz, hogy az ember szenvedéseinek korával bir, elég öreg volt. Az élet bizonyos pontjáig érve, többé nem tesziünk magunknak szemrehányásokat tetteink miatt. Lassankint sürűbb lesz a vér s az ember a bolondot is nyugodtan cselekszi.

Igy volt ezzel Tibor is. Látta, hogy a kávéházi Magdolna is vonzódik hozzá, nem csak számításból, (akkor ugyan rossz áldozatot szemelt ki magának!) hanem szive őszinte gerjedelméből. Örült lázában annyira ment, hogy Dolóreszt kezdte összehasonlitgatni Ágnessel s nem ritkán ennek rovására. Ágnest nagyon számítónak, tartózkodónak találta, a kiben csak az ő részéről tapasztalt közöny keltette föl a tetszvágyat s a ki akkor látszott legjobban vonzódni hozzá, ha egy ideig végleg elhanyagolta. Mihelyt Tibor engedett szive heves vágyának s Ágnes előtt szenvedélyes hévvel megnyilatkozott, ez mindannyiszor csudálatos hidegséget tanusított irányában. Ugy tetszett neki, mintha érezte volna legyezőjét, melylyel a kebléhez áramló szerelmi tüzfolyamot magától elűzte.

Dolóresz egészen másforma nő volt. Ha Tibor megsértette, a bántalmat szeliden és alázatosan látszott tűrni; ha hízelt neki, lehunyt szemekkel egészen átengedte magát kéjérzetének s mint a madár álmában, csak elvéte hallatott egy szerelmes turbékoló hangot. Tibor — főleg ha többet ivott — gyakran durván beszélt vele s többen azt is látták, hogy egyszer megütötte; de Dolóresz sose viszonzta a sértéseket és bántalmakat. Egyszerűen busan lehorgasztotta a fejét vagy elővette zsebkendőjét és letörülte vele könnyeit.

Tibor pajtásai nem győzték eléggé bámulni a mamze kitanultságát, a miért néhány nyal össze is kapott, Dolóresz minden szabad idejét Tibornál töltötte, a ki valószággal nem tudott vele betelni s hivatalát miatta teljesen elhanyagolta. Későn járt be, mindent pontatlanul végzett s nem egyszer vont magára főlebbvalóinak szigoru megrovását. Olyan természete volt, hogy a mi erőt vett lelkén, az teljesen elfoglalta. Másra nem volt, nem jutott sem ideje, se gondja, se kedve. Egészen és kizárólag Dolóresznek élt.

(Folyt. köv.)

A virágokról.

Az első francia köztársaság a mezei virágokhoz kezdett fordulni előszeretetével, melyeket igénytelen parlagságokért megfelelőbbeknek tartott demokratikus érzületéhez. Tanuság rá Duplay Cornélia mezei virág csokra, melyet Robespierrenek felajánlott, s melyet a triumvir a legfőbb lény (az ész istennője) ünnepén hordott. Maga Bonaparte, kedélyének minden ridegsége mellett sem idegenkedett a virág-jelvénytől. Jellemző lángeszére, hogy azt a virágot választotta jelképül, mely teljes pusztulás közepette nyílik, a *fritillariát*, vagy császár-koronát. E virág narancs bibor szine ép oly szerény, mint növése. Illata nincs, mint a hogy a lángelmében és a kényuri hatalomban hiányzik a rokonszenvenesség gyöngéd vonása, s

mint az, ép oly hamar elvirágzik s elhervad. Márczius 20-dikán, mikor egyszerre szükségessé vált a pártszellem ébrentartására a jelvények nyilvános hordozása, észrevették, hogy Bonaparte virága gomblyukban hordásra nem alkalmas. Azért az évszak «par exczellence» virágával, az *ibolyával* helyettesítették.

Igy lett az ibolya bonapartista virág. Maga sem tudja, hogy jutott hozzá, hogy a szerény igénytelenség tipikus jelképe, az árnyas zugok és sűrű pázsitok rejtekező lakója a legfélelmetesebb hatalom választott virága legyen, melynek pusztá nevére Európa négy tája összerendezt. Megérte azt, hogy kultuszát egy időben a rajongásig vigyék hivei, de meg azt is, hogy később népszerűségét teljesen elveszítse. Bukása ép oly hirtelen volt, mint emelkedése. Waterloo után proskribálva lett s szegényke ellen engesztelhetlen harcot folytattak a hatalomra került politikai körök. Nem állták lázítással, cigányssággal vádolni, holott mindenki tudja, mily homlokegyenest ellenkeznek e vádak világszerte ismert, szeretett és becsült tulajdonságaival.

Mindenki ismeri az őszei kertek ékességeit a *veronikákat*, *ageratumokat*, *chryzanthimeket*, *petuniákat*, stb. Különösebb mértékben bírja érdeklődésemet viszontagságos sorsánál fogva, s már csak azért is, mivel — nincs diatban. Háromszor versenyzett már a saisonok kegyéért, háromszor jutott el a kapitóliumig s háromszor taszította az uralkodó áramlatok szeszélye újra le a tarpép sziklákról. Ha a mai izgalmas választási napokban bukott képviselőjelöltek jelképei virágot keresnek magoknak, nem ajánlhatnék alkalmasabbat, mint a *dahliát*.

A dahlia mexicói eredetű, s Dahl nevű svéd botanikus hozta át Európába 1788-ban, hol csakhamar nagy diadalokat aratott, mint valami kezdő énekesnő. Ünnepeletésének azonban volt egy kevésbé költői oldala is. Nem, mintha egyszerű, majd vörös és nagyobb, majd meg sárga és kisebb virágai nem érdemlették volna meg a teljes tiszteletet, de a század akkori utilitáristái egészen más szempontokból indultak ki. Azt remélték ugyanis, hogy jókora nagy és ehető gamóival a krump. . . . bocsánat! — a burgonyát fogják pótolhatni, mely már akkor nagy forradalmat készült hevenyészni a gyomrokban, míg levelei előnyösen helyettesíthetik vala a spinótot.

Fájdalom, a sors kedvét látszott találni abban, hogy utját állja carrière-jének, s nem sokára egy jámbor német ki valami tenyeres-talpas gretchent akart vele halhatatlanná tenni, elvitatta Dahltól az apaság dicsőségét s a virág büszke nevét a kevésbé hangzatos *georginává* változtatta át. Épen mint Amerigo Vespucci Columbus Kristóf ellen. Egy más rendbeli, kétségenkívül borzas és keféletlen kabátu szemüveges botanikust pedig nem furdalta a lelkiismeret, hogy e barbár nevet: *Tricocladus* diktálja rá. Végre tápláló értékét is kezdték kétségbevonni, mióta tapasztalták, hogy gyökereit és lombjait még a legfalánkabb háziállatok is megvetéssel hagyják ott. Tisztán disznóvényi szerepére szorulva, a dahlia dicsőségét hamar elkezdte homályosítani a *hortenzia*, melyet azután hoztak át Japánból s mely példanélküli népszerűségre tett rövid idő alatt szert. Csak miután a kertészet minden eszközét s mellette a keresztezést is felhasználták, úgy 1814. tájban emelkedik fel újra a dahlia a feledés homályából, és pedig ezuttal egészen átalakulva, — mint mikor a satnya bakfis lányka gyönyörű szűzzé fejlődik, ugyszólva egy éj alatt.

Először is a műkertészet azt faragta előbb még elhanyagolta, póriás termetén, hogy virágát jelentékenyen nagyobbá, szirmait pedig csövesekké tette ily módon egé-

szen telt, fölfujt és rendkívül szabályos példányokat érve el. Majd a színek változatosságában is minden lehető árnyalatot utánozhatóvá tettek, kezdve a legtisztább fehérén, végig a sárgán, ibolyaszínű és pirosan, egész a legrikítóbb biborvörösre. Csak a kék szín még föltalálatlan s ép úgy ambiciója és kétségbeesése minden kétségnek, mint a tulipánokban a fekete változat.

Ez volt második emelkedése és dicső korszaka a mexikói virág életpályájának. Mindamellet ez sem volt tartós. Kezdték hibájául róni fel, hogy illata nincs, némelyek úgy találták, hogy virágainak egyhangú szabályossága és merevsége végre is, — ha szabad azt mondanom — kissé ostoba fizionomiát kölcsönöz neki. Nehány darab színes papírral olyan ügyesen is lehetett utánozni, hogy a másolat alig volt megkülönböztethető az eredetitől. És ez volt a halálos csapás. Minden érdekét elvesztette s mivel észrevették, hogy szárai is nagyon hajlandók tulságosra nőni, lassanként kezdtek mind több-több hibát fölfedezni a dahliában, száműzték az ablakokból is, s azóta csak a kerti virágágyak szegélyeit díszíti, egészen lejárva magát s napról-napra dédelgetve árva fejét a régi dicsőség kopott, elfeledett emlékein.

Nos, mondja-e még valaki, hogy a virágoknak nincs regényük?
Várnai B. Sándor.

S P O R T.

Szájhős sportsmanek.

Azt mondják a rágalmazók, hogy a vadász ember ki sem tudja nyitni a száját egyébre, mint hazugságra. Tagadhatatlan, hogy szent Hubert tanítványai néha szeretik is nagyítani a dolgokat, de hiszen sok professzió jár azzal, hogy az igazságot némileg meghamisítsa. A kérdés csak az, hogy milyen alakban történik ez.

Mert vannak szellemes fillentők, és vannak ostoba hazudozók, s mondhatni vadásztársaságban még erénynek is lehet tekinteni, ha valaki, Demaux Münchhausen és de Crac lovag élményeit ügyesen tudja utánozni.

Mindkét fajta a kérkedőknek abból az elvből indul ki, hogy a nyelv azért adatott az embernek, hogy vele az igazságot eltakarja. De mekkora különbség a kettő között! Az egyik költő, mert hiszen a Pegazus és a Hyperbola egy istállóból való lovak, maga sem hisz semmit abból, a mit mond, s célja csak az, hogy mulattasson, a másik énjének gyűlöletes rabszolgája, ki roszhiszeműleg hazudik.

Ki ne ismerné emezt, és ki ne találkozna naponta amazzal? Ott van mindenütt a hol szép nőről van szó és sokatjelentően huzza fel szemöldeit, mint a macska mikor a tejet nyalja, bajszát pödörgeti, mindenkivel ismerős, mindenkiről tud valamit, ő pofozta fel ezt meg amazt a hires embert, a kit eddig mindenki kifogástalan gentleman-nek tartott, ő adta ennek meg annak az ismerősnek az eszmét egy-egy tárczacikkhez, vagy új találmányhoz; tegnap a miniszterrel beszélt, ma az érseknél vacsorál. E mellett egyforma tökélyvel öltözködik, uszik, korcsolyázik, viv, lovagol és kezeli a four-in hand-ot. Nincs az a khinai vagy kokhinkhinai sportnem, melyhez ne értene. Mindig lezckéztetik és soha sem tanul, mint egy pikáns kis eset is bizonyítja.

Egy társaskörben két jelenlevő félhangon beszélgetett. A kérkedő épen akkor ért hozzájok, mikor az egyik mondatát ezzel fejezte be: «Alig hiszem, hogy valakinek úgy sikerüljön. . . .» «Mi sikerüljön?» vág közbe. «Nem

tudom miről van szó, de fogadok száz forintba, hogy nekem sikerülni fog.» — «Csakugyan megnyerte,» hangzott vissza a malicziózus válasz; «önről volt szó s azt akartam hozzátenni — elbolondítani a világot.»

Megverekedtek. A kérkedő sebet kapott; mikor az orvos följe hajolt, hogy megvizsgálja visszanyerte egész előbbi modorát.

«Kedves orvos ur, szólt, nem hiszem, hogy valaki ilyen ügyesen legyen képes fogadni egy kardszurást, mint én ezt.»

Hihetetlen dolgokat bizonyos meggyőződésszerű súlyllyal adni ejő, mindenesetre nem a kellemetlen társalgót jellemzi. «Barátom! kiált fel valaki elragadtatva, olyan óráim van, melyet fel sem kell huzni, minden helyhez alkalmazkodik. Kolozsvárt a kolozsvári piaci torony idejét mutatja. Pesten pontosan a Lechner váci utcái órája szerint jár, ha pedig Bécsben vagyok a legkisebb részben is egybevág a szt. István toronyórájával.» Akad olyan a ki első hallásra el is hiszi e nem és épen olyan rendkívülinek látszó dolgot, annál csattanósabb azonban meglepetése, mikor utánagondolva, észreveszi, hogy mennyire fel van ültetve, mert az a minek oly könnyen hitelt adott jobban megfontolva lehetetlen is.

Sokszor magában az illető egyéni temperamentumában rejlik a nagyolás oka. Nagyokat mond valaki, mert fantáziájának tulesapó heve nem engedi a dolgokat igazi méreteiben látnia. Forró vérmérséke mindent kitágít, óriásra fuj és rendkívülinek képzel. A bókók, melyekre szép nőkkel szemben önkéntelen elragadtatjuk magunkat, sokszor nem egyéb tudatos ámitásnal, vagy hivatalos szárazságnál, de akárhányszor mélyebb okai vannak, úgy hogy nem csoda, ha a mai reális nőknél is, kik már szeretnek érzéketlennek mutatkozni a bók iránt, nem mulasztja el megténni hatását, szóval bizonyos, hogy a nagyítás bizonyos mértékben az emberi természet őshajlamaiban gyökerezik. A kereskedő, ki szöveteit kínálja, a börzeügynök, ki papirjait árulgatja, a képviselőjelölt, ki programbeszédet tart, a hírlapíró, ki szót sem hisz abból, a mit ír, az orvos, az ügyvéd, mind, mind ebben a betegségben leledzenek. De mindegyikén tultesza a vadász és a halász. Minden hal, a melyet a horogról elszalasztunk, a képzelhető legnagyobb volt, minden golyónak, mely célját tévesztette, oka a szél, a napsugár de különösen meg a fogoly, vagy a nyul volt. Ezt már jóformán mindenki tudja és senki sem merészkedik kétségbevonni.

Igy teremnek aztán a mesék a három méteres farku rókákról, az egy lövéssel sorjába ferített kacsákról és mindazokról a hihetetlen kalandokról, melyeket a Gácsér Pista-féle régi jó alakok oly kifogyhatatlan humorral tudtak előadni.

Ime egy vadász-legenda, mely érdekesen jellemzi a vadász-hajlam nagyzási hóbortját.

Találkozik egyszer az ördög szent Mihály arkangyallal s kezdi elébeszélni neki, mennyi mindenféle foglalkozás van a földön, a mi mind biztosan az ő hatalmába hajtja az embereket. A többek közt a katona, az ügyvéd, az orvos, az uzsorás, s no meg végre a vadász is.

Az arkangyal csodálkozva kérdezte, hogy ugyan mi-féle bűn terheli ez utóbbiakat, s mire az ördög azt felelte, hogy «a hazugság»: Szent Mihály ujjával egy díszesen öltözött vadászra mutatott a távolban s így szólott:

«Ezt a rut bünt most te követted el. Ime, látod, azt

az embert isten a vadászok pátronusául szánta, az ő ajkai sohasem hazudtak, és nem is fognak hazudni.»

«Majd meglátjuk,» felelt vissza a sátán elrepülve, még szent Mihály is követte, kíváncsian, hogy mikép fogja exkollegája bebizonyítani rajta hatalmát.

Hubert, mert ő volt a vadász, épen egy vadkanra emelte kését, de mikor kutyája oda akart ugrani, hogy segítsen gazdájának leteperni a vadat, az ördög visszahuzta farkánál fogva, s Hubertet földre tiporta a vadkan s lábát agyarának egy dőfésével felhasította. Mikor a vadászkiéret odaért, a szentet eszméletlenül, vérezve találta, lábainál a kutyával.

«Ej, ej, uram» szólalt meg az egyik eseléd, «mondottam, hogy minek hozod ezt a vén dögöt magaddal, a melyik semmire sem használható, s a helyett, hogy segítségedre lett volna, megijedt és szaladni hagyta a vadat.»

Hubert résztvevő tekintetet vetett a kutyára, mely kezét nyalta s e szókkal felelt:

«Ne vádold ezt a derék állatot, ő méltó régi jó híréhez. Hanem én voltam az, a ki nélkülözni akartam segítségét. Már a vadra akart rohanni, de én elriasztottam, s minthogy nem engedelmeskedett rögtön, rá is huztam jól.»

E pillanatban az ördög felkaczagott s oldalát fogta neveltében.

«Nos, mit mondtam? fordult társához.

«Igaz, felelte az Arkangyal, Hubert hazudott de azért hazudott, hogy megmentse öreg szolgája jóhírnevét, már pedig jól tudod, hogy néha a czél szentesíti az eszközöket.»

A sátán zavarba jött s megszégyenülve távozott, pokolba kívánván valamennyi kazuistát a világon. Mindazonáltal az egyszer vesztett ügye volt.

Ilyenek a vadászok, mindannyian szent Hubert tanítványai. Nem haraguszunk rájuk, ha néha nem mondanak is igazat. Ez az ők kiváltságok a mi mesterségökkel jár, és valósággal azt is meg kell adni, hogy ők még a legártatlanabbak mindazon professzionatus hazudozók közt, a kiket a világ szinpadán sokszor oly elsőrangú szerepekben látunk tündökölni.

A madarak szerelme, házaselete és fészkelése.

Irta: LAKATOS KÁROLY.

Teljes, a szó betűszerinti értelmében vett *hütlenségre*, mely a házassági kötelék felbomlásában kulminál, szinte nagy hajlam mutatkozik a madár-hölgyeknél. Például a *fülemile* asszonyka, ha kiválóbb, édesebb hangu énekest hall mint a férjecskéje, azonnal kész vele frigyre lépni, és elcsapni az őt bizonyára forrón szerető férjet. — És így van ez sok más madárnál is. Általában — mint már mondtam, a madárhölgyek mindig készek a szebbért, tökéletesebbért fölálldozni a legédesebb jelent is, noha a *még szebbnek* igerkező jövő, csak homályos sejtelmeken alapul.

Mind a mellett hibáznánk, ha e miatt követ dobnánk a madárhölgyekre. «Ők csak annak a törvénynek a hatalma alatt állanak, melynek neve «természeti kiválás», és csak ennek hódolnak, mikor tökéletesebb, erősebb, derekabb férjnek adják a szívöket. A ki helyre legény a

dalban, a viaskodásban (mert péld. a *sashölgy* azonnal kész új frigyre lépni, mihelyt mátkájánál erősebbet lát maga felé közeledni), annak sarjadéka is megállja majd a sarat a létért való küzdelemben.»

Meg kell azonban jegyezni, hogy a laza házassági viszony a madaraknál, csak kivétel az általános törvény alól; a mi a csapodárságot illeti, e dologban a madár-férjek sem jobbak a Diákné vásznánál; soknak éppen semmi fogalma nincs a házassági frigról, sőt némelyeknél e tekintetben valóságos törvénytelenység, egész anarchia uralkodik.

A tulszerelmes *kácsér* csak egyet gondol, és a fakép-nél hagyja a tojáson ülő párját és vidáman mulatozik más kacsaazonyságokkal a tó tükrén; így tesz a him *galamb* is, elhagyván a tojót s egészen elfogulatlanul turbékol az idegen hölgyekkel. A *kakuk* annyi tojónak udvarol, a hányat talál, a tojó meg annyi gavallér széptevését fogadja, a mennyi meglátogatja. Egyébiránt a kakuknál aligha is lehet szorosán vett házassági frigról beszélni; épen mint a tyukoknál hogy nem; *sokférjűség*, *soknejeűség* ezeknél a divat; azzal a különbséggel, hogy a tyukfélék nagyobb része *háremet* tart (a mi azonban nem tartja vissza a kakasokat attól, hogy háremükön kívül is ne csapodárkodjanak); míg a kakuk, s több vele egy huron pendülő madárnem, csak hogy úgy mondjam — *iparlovagoskodik* a szerelemben, mert annyi nővel lépnek házassági frigyre, a hány kezük ügyébe kerül. — Hogy mi lehet ennek a madáréletből annyira kirívó jelenségnek az oka, nem tudjuk; magyarázzák, fejtegetik sokféleképen, de igazi okát még nem ismerik.

Megemlítésre méltó nevezetes, magasztos és mindenekfelett jellemző a madár kedélyvilágára nézve azon tünet, mely elvesztett társa utáni kesergésben, illetőleg *gyászban* nyilvánul. Hanem az özvegyi gyász — szinte mint a hűség is, nem mind a két nemnél nyilvánul egyforma mélységgel. Így a madárhölgyek férjeik elvesztése miatti bubánatukban (?) nem igen verik falba a fejüket és mihamar, még ugyanabban az órában férjhezmennek, mert hát van kihez: a kóborló agglegények közül rögtön lehet választaniok. Tapasztalati tény, hogy vannak madárhölgyek (péld. a szarkáknál), melyek oldala mellől ha 10—15 férj lövetik is le egymásután, 10—15 új férjet választanak még azon a napon; de sőt az is meg-esik, hogy egyenesen férje *gyilkosát* választja férjéül a megözvegyült tojó madár.

A hímek úgy látszik sokkal mélyebben éreznek, mint a könnyelműsége hajlandóbb tojók. Megható nézni, mily fájdalmas, mily igaz érzeményben nyilatkozik a nőjét vesztett férj gyásza; hogy siránkozik, hogy zokog, hogy repked mindenfelé, keresi, hívja, szólítgatja az istenadta igaz érzeményének egyetlen bálványát; odaszáll holtteméhez, nézegeti sokáig, fájón, keservesen, azután érintgeti, csipegetni kezdi, mintha minden áron felakarná támasztani; szinte kisugárzik szemeiből az a mélységes fájdalom, mely vérző szívét szétmarczangolással fenyegeti.

Ilyen megható, a hím madár özvegyi gyásza — melyről a *népdal* is megemlékezve mondja:

«Párját vesztett kis madár *sír* az ágon...»

Bizony *sír*! De van is oka szegénynek a kesergésre, mert ha bár fájdalmára gyógyítólag hat is az *idő* balzsama, mely végtére mindent a feledés fátyolával főd el: de ritkán hoz számára vigaszt egy újabb rokonszenvező lény képében; mert igazán szerencse gyermeke, ha *feleségre ismét szert tehet*. Azért oly «drága kincs a nő» a madaraknál; azért központja a nő a madarak társa-

dalmának s azért oly igazi házassági szövetség a madarak monogramiaja!

A madár-férjek nem csak az enyelgésben, hanem a családi terhek viselésében is osztoznak hitestársukkal, de nem csak, hanem a nyomorban és fájdalomban is. Rárepülnek a tojásra és buzgón költenek; enni valót hordanak a kicsinyeknek és étetik a feleségüket is, ha a szükség úgy kívánja; szóval minden terhet elfogadnak.

*

A madár rövid idővel azután, hogy házassági szövetségre lépett, párjával egyetemben fészkelésre, a családi tüzhely megalapítására alkalmas helyet keres, s a mint azt kijelölték, azonnal dologhoz fognak. A fészkeépítés művészeténél azonban a nők viszik a fő szerepet — mint *építők* (a legtöbb fajnál); a hímek csak mint *napszámosok* szerepelnek a munkánál. A hím hordja össze a szükségelt építkezési anyagokat, melyeket a nőstény dolgoz fel (kivéve a fecskéket) a kora reggeli órákban, de ha sürgős az építkezés, a reggeli és délutáni órákat is a munkára szentelik. Ha a hím késedelmezik, a nőstény gyakran elébe röpül s átveszi tőle a hozott anyagot. Egyébiránt az anyagok beszerzése nem könnyű feladat, különösen oly madaraknál, melyek tojó ágyukhoz gyalog, szőrt, pölyhöt sat. igényelnek. Tollat a légből kapkodnak, mohát kövekről, régi falakról, fákról szednek, száraz galyat ha a földön nem találnak, a fákról törik le. A *kánya* (*Milvus regalis*) a lakásához szükséges *papírt*, gyakran az emberi lakok közvetlen közelében szedi össze, valamint az *ölyv* is.

A kész fészkek belsejének megkivántató alakját, mellé-nek nyomása által adja meg a nőmadár — olyformán, hogy a fészkekre ülve ide-oda forog.

Építési munkájukat lehetőleg észrevétlenül szeretik végezni a madarak, s ha abban többször megzavartatnak, félbehagyják építményüket s más nyugalmasabb tanyahely után néznek.

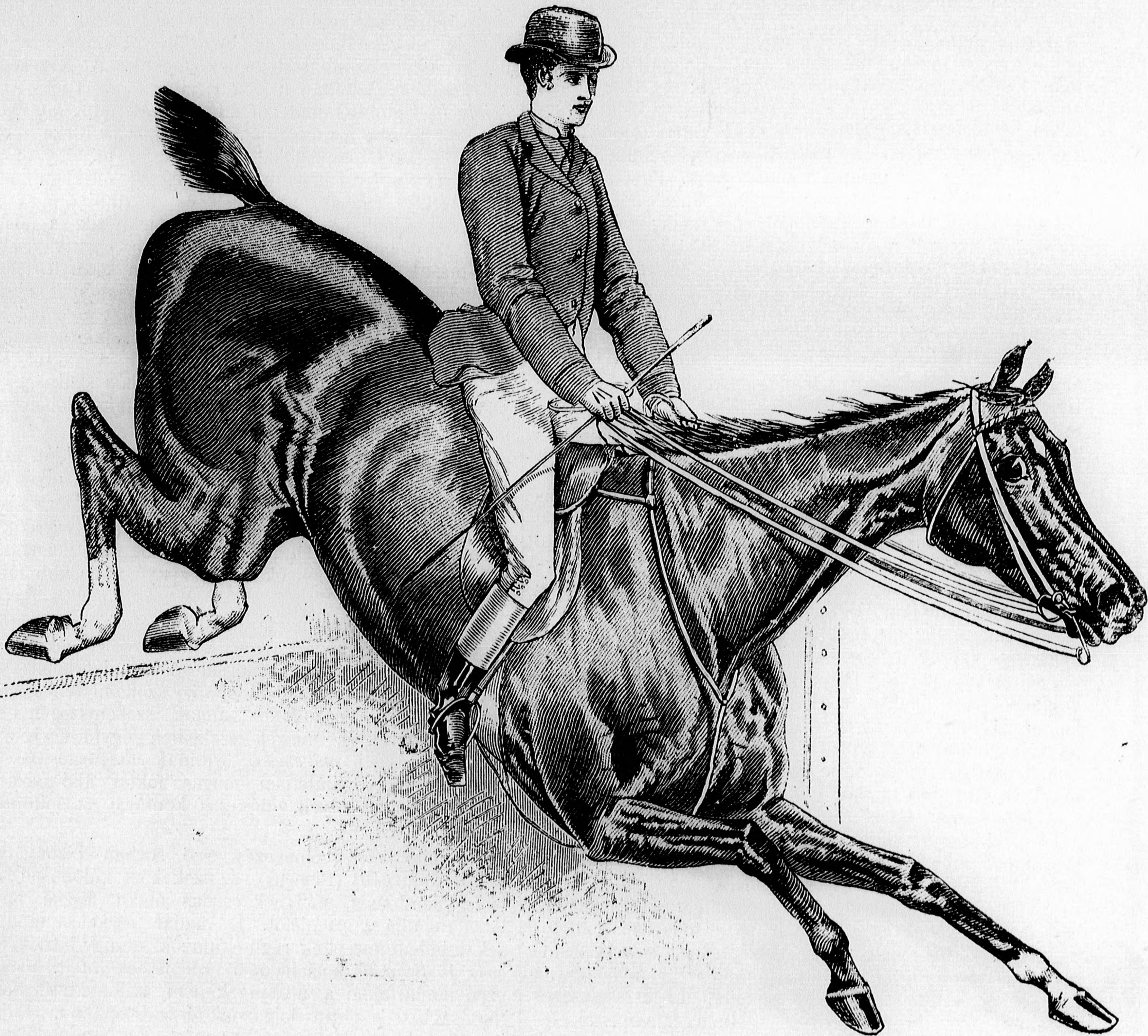
A fészkek helye, a madarak alkotásához, természetéhez és életmódjához képest igen különböző, és sok faj társas fészkek tanyája nagy kiterjedésű kolóniát képez.

A fészkek legtöbb esetben építője szellemi tehetségének egyik fokmérője; azonban vannak szellemszegényeknek *látszó* madarak is, melyek fészkeiben egytől-egyig valóságos építészeti *műremekek* vannak megtestesítve. Viszont szellemi tekintetben magas fokon álló sok oly madár létezik, melyek valóságos kontárai az építőművészetnek.

Az építő *művész* elnevezés első sorban bizonyára a *szövő madarakat* (*Ploceus*) s ezek közt különösen a *P. sociust* illeti meg, melynek csodás alakú fészke bámulatra ragadja a szemlélőt. E madár fészkelési módjáról sok mindent meséltek régibb utazók, de úgy látszik, hogy csak is *Schmidt* közleményei érdemelnek hitelt. Szerinte ezen madárfajnál a nőstények nem különválva, hanem társaságban közösen dolgoznak fészkelepuskán. «Először is a fészkelepuskák kiterjedéséhez mért nagyságu födelet készítenek erős fűszálakból, melynek támpontjául fatörzs, vagy vastag faág szolgál. Ezen fedél alá függeszti aztán külön minden pár saját fészket, a mely finomabb fűszálakból van szöve és alsó részén bejárattal ellátva. Egyik pár szorosán a másik mellé épít. Ez okból a telepek körülbelül akként néznek ki, mint a mi régi galambduczaink, hol a bejáró lyukak a födél alatt sűrű sort képeztek. Utóbb az ily építmények fölibe új emeletet készítenek s ezt mindaddig folytatják, míg végre az egész saját sulya alatt összeroskad.»

De érdekes a szövőmadarak *építési tevékenysége is*. Brehm mondja, hogy 6—800 pár lakik egy-egy fán; és ez mind mozog, mind épít, mind sűrög, forog; csicsereg és buzditja egymást a munkára; száz elrepül, száz visszatér és hozza szájában a válogatott növényrostot vagy fűszálat ahoz a mesteri fészkekhez, melyet méltán bámunk. Készen, félig készen százával csüngenek alá a zacskó alakú fészkek a fák ágairól; mindenütt fészkek van, a hova a szem csak tekint. Elképzélhetjük, micsoda

A Tisza és Duna mocsáros vidékein és a Bánátban, fűzeserdőkben dus mocsáros tavaknál él egy különben közönséges madár: a *zacskós czinke* (köznéven: *füge czinke*), melynek építő művészete a szövő fonását megközelíti. Fészke valódi remekmű a maga nemében. Anyagát finom fűszálok, növényrost, sik héj és különféle növénygyapju képezi, melyekből bámulatra méltó erős és tartós nemezt sző össze az ügyes és szorgalmas madárka, úgy hogy ez okból Gácsországban fészke kereskedelmi

Leo.

(Amerika leghiresebb ugró paripája.)

élet van egy ilyen gyarmatban! A szövő madarak szenvedélyes, fáradhatatlan építők: sokszor megteszik, hogy a kész fészket szétbontják, csak azért, hogy újra építhessenek.

A budapesti állatkert madárházában szemlélhető e madarak érdekes működése; *Brehm* is felhívta rá a közönség figyelmét Budapesten, 1880 decz. 11-én tartott előadása alkalmával, melyből értekezésünk folyamán többször fogunk idézni.

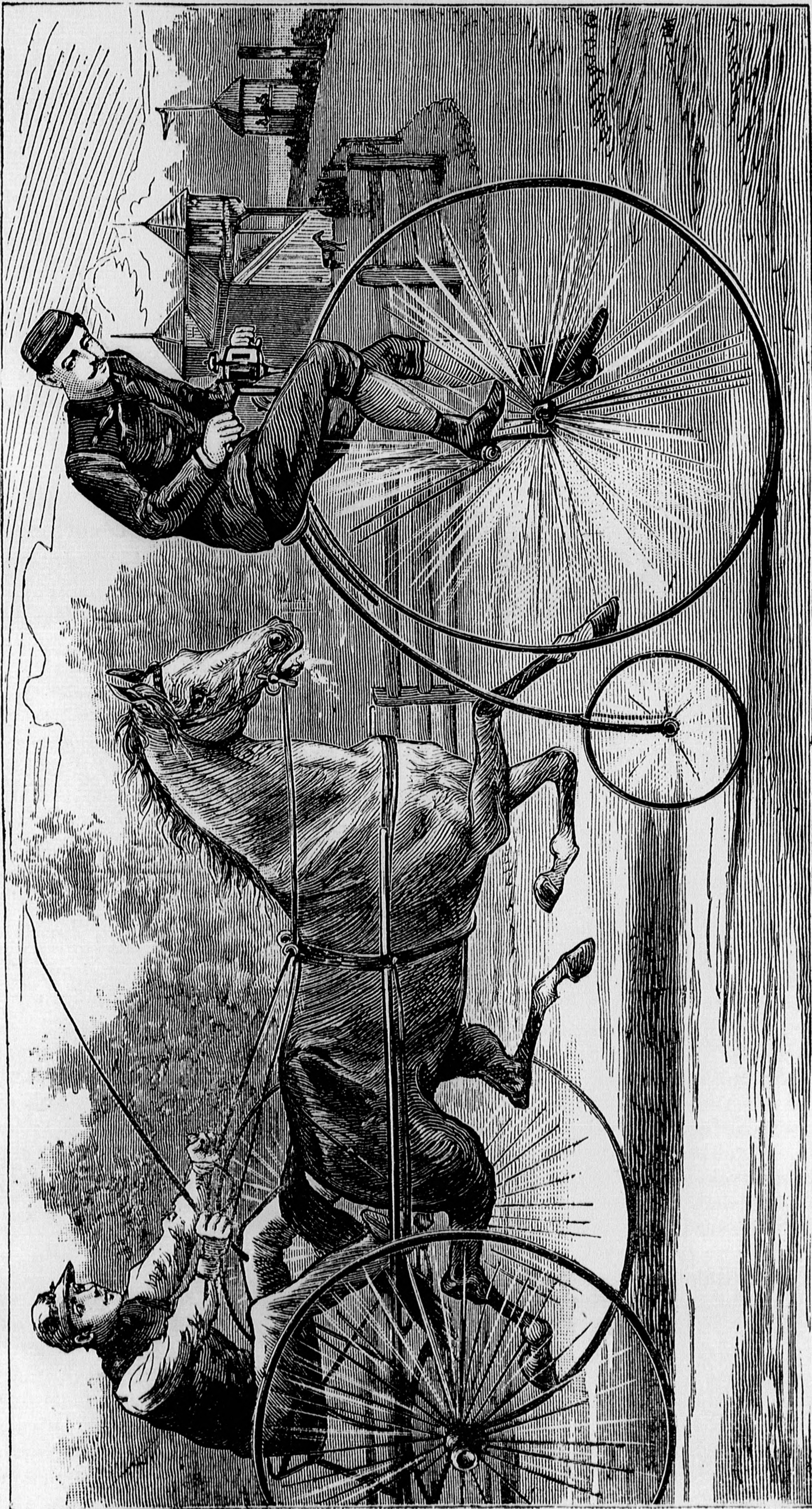
czikké vált azáltal, hogy az ottani lakosok azt felvágva, téli harisnya gyanánt használják.

Fészke körülbelül hat hüvelyk hosszú, fölül szélesebb alul keskenyebb, oldalán ki- és bejáró lyukkal ellátva. A mi alakját illeti, az többnyire hosszudad (elipsis), ritkában kerekded; némelyikben a bejáró lyuk kis előnyuló csövet képez, másnál hiányzik ezen cső; találtam olyanokat is, melyeken a kijáró lyukkal vis-à-vis még egy másik kis, körülbelül $\frac{1}{4}$ hüvelyk átmérőjű nyílás létezett.

Nevezetes, hogy a füge czinke (*Parus pendalinus*) remek fészket valamely a víz fölé hajló fűzfa vagy fűzbokor ágára építi — helyesebben *aggatja* — olyformán, hogy szabadon csüng onnan alá 15—20, néha 30 láb magasból, és az ághoz oly ügyesen van odakötte, hogy az onnan nem egykönnyen téphető le. (Folyt. köv.)

Vegyes sporthirek.

Az országos magyar gazdasági védegyelet Nádasdy gróf elnöklete alatt tartott ülésén elhatározta egy vadászati kézikönyv kiadását. A mű három részből fog állni: I. rész. Vadászati fegyvertan. II. rész. Vadászati élettan. III. rész. Gyakorlati vadásztan. Mindegyik részre külön fognak egyeseket a szerkesztésre felszólítani. Nádasdy Ferencz gróf indítványára elhatároztak ezután, hogy az egyesület ezentul nemcsak a vadorzás, hanem a kártékony vadak irtása körül kiváló érdemeket szerzett egyéneket is ki fogja tüntetni, illetőleg megjutalmazni. — Az erre vonatkozó fölhívás pótlólag hozzácsatoltatik az ez év elején kibocsátott jutalmazási felhíváshoz, úgy, hogy az már az idén életbe lép. Az elnök egy indítványa az ujonnan befolyt pénzek tőkésítésére vonatkozólag egyelőre függőben hagyatott. Felolvasták a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium egy leiratát, melyben arra kéri az egyesületet, hogy Magyarország vádállományának mennyiségéről adjon lehetőleg részletes felvilágosítást. Minthogy az egyesületnek ily adatok nem állnak rendelkezésére, arra fogják felkérni a miniszteriumot, hogy a hatóságok utjanszereztesse be azokat. Ugyanebben a leiratban a miniszterium az eddig Magyarországon rendezett vadászkiállítások leírását kéri, a mit az egyesület el is fog készíttetni. Következtek a kisebb jelentőségű folyó ügyek, melyek elvégzése után az ülés véget ért.

Ló és vasparipa.

Davison esquire angol cunateur uszó Pestre érkezett, hogy a Dunán vagy a Balatonon a hazai amateur-uszókkal mérkőzzék.

A magyar vizsla-verseny egyesület Eszterházy Béla gróf lakásán és elnöklete alatt ülést tartott. Elvben elfogadták az elnök Nádasdy Ferencz gróf amaz indítványát, hogy a jövő közgyűlésnek az egyesület czimének megváltoztatása ajánltassék. A napirend értelmében megállapították azután az ideai vizsla-verseny módozatait. A versenyt szept. 7-én s az ezután következő napon vagy napokon fogják megtartani a monostoriszigeten, a hol már két ízben voltak vizsla-versenyek. Lesz három verseny: I. Ivadék-verseny. Nevezhető minden egyleti tag bona fide tulajdonát képező telivér vizslája, mely 1883. ápril elseje után elletett. Tét 10 frt, fuss vagy fizess. Első díj: A sport-egyesület által adott 100 frt és a tétek kétharmada. Második díj a tétek egyharmada. II. Serleg-verseny urvadászok számára. Nevezhető bármily koru és faj, egyleti tag tulajdonát képező s általa személyesen vezetett telivér vizsla. Első díj: az egyesület elnöke Eszterházy Béla gróf által adott tiszteletdíj s a tétek kétharmada. Második díj a tétek egyharmada. Tét 10 forint, fuss vagy fizess. III. Használati vizslák versenye. Nevezhető bárki tulajdonát képező, bármily faj, és koru vizsla. Apportirozás megköveteltetik. Tét 5 frt, hivatali erdészeknek 2 frt. Fuss vagy fizess. Első díj: az egylet által adott 40 forint és a tétek harmada. Második díj a tétek egyharmada. Nevezési határidő augusztus 20-nak déli 12 órája. Nevezni lehet Egerváry Gyulánál, az egyesület titkáránál (Budapest, nemzeti kaszinó). Utólagos nevezéseknél kettős tét fizetendő. A verseny módozatainak megállapítása után folyó ügyek kerültek szóba. Az ülésen jelen voltak egyebek közt: Nádasdy Ferencz gróf, Bárczy István, dr. Vancsó Gyula, Keleti Károly, Szalacsy Sándor, Sárkány János Ferencz stb.

Regatta-banquet. A győztesek és a bécsi vendégek tiszteletére a regattát rendezett három egylet a verseny utáni napon, délután 2 órakor a margitszigeti alsó vendéglőben fényes lakomát rendezett. A nagy teremben felterített hosszú asztalt mintegy 80 sportbarát ült körül. Az összes vendégek az asztalfőn ültek, tarkázva a helybeliekkel. A jó cigányzene mellett feltálalt izletes ebéd menüje a következő volt: Potages. Ragout à la Duchesse. Potage à la Colbert. Hors d'oeuvre. Esturgeon sauce Remolade. Relevée. Roastbeef à l'anglais garnie aux legumes. Rotis. Caneton, oie et poulard. Salade concombre, et latue choud. Entremets. Turós haluska. Roleaux de cerises. Dessert Patisseries. Fruits et fromage. Caffé noir. A nagyválasztéku borok közül különösen tetszett a bécsieknek a Karátsonyi-féle 73-as kameniczi vörös és somlai fehér. A sültök után a bécsi vendégek iránt való tekintetből kezdetét vették német nyelven a köszöntők. Üdvözölték a győzteseket, a vendégeket s a pozsonyiakat Fülepp Kálmán, Szemere Atilla és Kiticsán Zsigadr. Lenz köszönte meg a bécsiek részéről a szives fogadtatást. Zajos, szünni nem akaró éljenzéssel fogadták Mossoczy Istvánnak lelkes szavait, melyben kijelenté, hogy mint pozsonyinak is jól esett volna, ha magyar szavakkal szólnak hozzájuk. Végül a fővárosi két csónakázó egyletre üríti poharát. Hentaller Lajos az egymás háta vakarásához hasonlítván a toasztozást, szellemesen élteti a jelen nem levő Nádasdy grófot, ki így nem vakarhatja vissza hátát, illetőleg nem köszönheti vissza. A legkedélyesebb hangulatban, vidám társalgás közt folyt le az ebéd, mely után Mednyánszky Imre báró remek czimbalom-játékában gyönyörködtünk. A mulatságnak csak a pozsonyiak búcsuzása vetett véget, kik a hat órai hajóval haza tértek. Mind a bécsiek, mind a pozsonyiak nem

csak dicsőséggel, de a ránk nézve is nyereséges, igaz rokonszenvvel távoztak tőlünk.

Az ideai udvari vadászatokon az eisenerzi pagonyokban a király ő felsége 21, Rudolf trónörökös 60, Stefánia trónörökösne 2, Ferdinánd toskánai nagyherceg 21, Lipót bajor herceg 14, Hohenlohe herceg 10, Thurn-Taxis herceg 2, Abensperg Traun gróf 4, Thurn-Taxis Miksa herceg 12, Mondel báró főhadsegéd 4, Latour altábornagy 5, Beck altábornagy 2, Wurmbrand gróf 3, Christalnigg báró 1, Wolkenstein gróf 2, Rosenber gróf 2, Gebattel báró 5 és Widerhofer udvari tanácsos 4 fajdkakast lőttek.

Sport-kiállítás. Rudolf trónörökös a bécsi ebkiállítás alkalmával megjegyze, hogy egy nagy nemzetközi ebkiállítás rendezését kellene megkísérteni. Az eszme élénk érdeklődéssel találkozott, Bellegarde Henrik marquis állt a mozgalom élére s a tervet kibővitve, általános sportkiállítás rendezését készíti elő. A tárlat a jövő évben lesz, a rotundában s lesz benne halászati, vadászati, ornithologiai és végre ebkiállítás.

Lóverseny-napok 1884-ben.

A Magyar-osztrák monarchiában:

Budapest (Progr. 6. sz.)	augusztus	20.
Kolozsvár (Progr. 24. sz.)	»	29, 31.
Bécs (Progr. 13. sz.)	szeptember 7, 8, 11, 14, 16, 18, 21.	
Sopron (Progr. 12. sz.)	»	28, 29, 30.
Debreczen (Progr. 24. sz.)	október	4, 5.
Budapest (Progr. 6. sz.)	»	11, 14, 16, 19.

Ausztr.-Magyarország nevezetes határnapjai:

Bécs I-ső oszt. államdíj (3200 méter)	szept.	8.
Soproni polgár díj (1200 méter)	»	28.
Budapesti St. Leger (2800 méter)	október	12.

Nevezetesebb külföldi versenyek határnapjai:

Doberau Friedr. Fr. Rennen	augusztus	4.
Zukunftspreis	»	21.
Preis von Iffezheim	»	21.
Badeni Jubileum-díj	»	25.
Saint-Leger Handicap	»	28.
Badeni nagy Handicap	szeptember	1.
Észak-német St.-Leger	»	21.

A szegedi csónakegyesület július 6-án tartotta meg versenyt. Pont 6 órakor indult a versenyző 2 négyvezős autrigger a boszorkánysziget felé, mely a célpontot képezte. A bírálók a «Mária Anna» gőzös fedélzetén foglaltak helyet. A fehér zászlóju «Ilona» néhány csónakhosszal legyőzte a kék zászlóju «Mária Annát.»

Vadászati hírek.

Juliusban az őzbak-vadászat saisonjában sportembereink legnagyobb része gyakorolja e nemes sportot, a sikerről majdan részletesebb tudósításokat hozunk.

A **welszi** herceg most kezdi hófajd-vadászatait a skót felföldön. A főherceg két év óta rendszeresen tenyészttette e vadat és szigorun eltiltotta a vadászatot egész e hó elejéig. Most immár annyira elszaporodtak, hogy lehet őket löni állományuk veszélyeztetése nélkül.

Francziaországban Haut-Vierneben nagy hajtóvadászat volt a kártékony vadakra, még pedig igen sikeres.

A nyirfajdok párosítására egyéb fajdokkal sikeres kísérleteket tettek Csehországban.

Comélitől kitünő vadászati szakmunka jelent meg.

Halászati hírek.

Egy pisztráng fogása alkalmával, mely 1 kilót nyomott, annak gyomrában felfedeztek egy 3 méternyi egészen rozsdás horgot.

Egy fekete vészmadár egy füredi halász kivetett horgát elkapta és a levegőbe akart emelkedni, midőn hirtelen lerogyott.

A lago-maggioreban, Muratto közelében nagyon sikeres a halászat. Számos tengeri pisztrángot fogtak.

A ráktenyésztés emelésére Franciaországban igen üdvös módszert alkalmaznak a mennyiben a rákászatot egy év folyamára beszüntetik. Az igaz, hogy ezt csak az Ardennek departementjában tették, de ez annyival inkább nagy jelentőséggel bír, mivel ezen megyében a rákászat hallatlan mérveket öltött, amiért aztán természetesen a rákok pusztulni kezdtek, különösen, hogy a döghalál is pusztítani kezdett közöttük.

KÖZGAZDASÁG.

Sertéskereskedelmünk. *)

Hosszu, már-már kétségbeejtő pangás és tespedés után, ugrólátszik, a sertésüzlet az utolsó hetekben határozott lendületet nyert. Az árak emelkedtek, a kiviteli szükséglet nőtt és ámbár a jelenlegi hizlalási konjunkturák nem is biztosítanak még valami nagy — vagy csak kielégítő hasznot, tény az, hogy *az üzlet megszilárdult.*

És ez a fő dolog. Mert körülbelül két éve már, hogy minden remény elveszettnek látszott. A tulproduktio nálunk nem annyira a tenyésztésben, mint a hizlalásban, a tulságos speculatio, mely a capitalisták tőkéjét ezen üzlet felé irányítja, az általtal beállott teljes rendszertelenség nagy zür-zavart okozott. A tenyésztők tulságos árakat követeltek, a hizlalók jobb időket remélve, forcirozták az üzletet, míg olyan krízis elé kerültünk, mely a sertéskereskedelem egészséges fejlődését és további prosperálását végzetes veszélylyel fenyegette. Mindezekhez pedig hozzájárult, hogy Németországban, fő kiviteli piacainkon, a jószágtenyésztés szintén emelkedett, a sertésusz fogyasztása ha nem apadt is, de nem fejlődött. Oroszország és Amerika versenye e téren folyton növekedőben van és az általános üzleti pangás forgalmunk ezen ágára is kihatott.

És ezen akadályok még maig is léteznek. Minden látogat arra mutat ugyan, hogy a németországi kiviteli szükséglet legalább a téli évadig állandó lesz, de mint-hogy hazánk egy ilyen jelentékeny, fontos és oly nagy vonásokban kifejlődött üzletágot a véletlenre bízni nem lehet, minthogy az ezen üzletben elhelyezett óriási capitaliák határozottan megkövetelik az állandó rendszerezést — szükséges, hogy az üzlet jelenlegi lendülete alkalmával annyira, amennyire saját erőnktől kitelhet, a sertéskereskedelem forgalmai akadályait lehetőleg elhárítsuk.

Mert számosak azon hibák, melyeket ezen üzletág ellen mi magunk elkövettünk. Az irányadó körök tehetetlensége, a hizlalók összetartozandósági érzetének hiánya, a közös megállapodások és a régóta kifejtett üzleti szo-

kások szigorú megőrzésének nélkülözése és egy határozott irány követésének negligálása eléggé jellemzi az állapotot.

Ezen bajokon okvetlenül segíteni kell.

Mindenekelőtt hiányzik egy tekintélyesebb forum, mely az üzlet szabályozását sikeresen kezébe venné. A jelenleg fenálló kőbányai sertéskereskedelmi csarnok mostani alakjában meg nem felelhet az igényeknek. Hiányzik nála a tekintély, mert nem bír semmi executiv hatalommal, mely eljárásának, felfogásának, törekvésének érvényt szerezhetne.

Csak egy példát említünk. Ismeretes dolog, hogy a keleti szláv tartományokból jövő szerb, oláh stb. sertések vesztegzári ellenőrzését a kormány kénytelen volt egy privat részvénytársaságra bízni, mely természetesen ezen előnyét saját érdekében kihasználja. Eltekintve attól, hogy egy ilyen rendkívül fontos közgazdasági intézkedés nem képezheti kizárólagos eszközét egy magántársulat privat érdekeinek, melynek üzletvitele a nyilvános ellenőrzést természetszerűleg se engedheti meg, a kőbányai csarnok semmi befolyással nem bír arra, hogy a kelet felől hazánkba irányuló sertésüzlet minden önkényes akadályozástól menten, a kőbányai piac nyújtotta előnyök által ide vonassék és részünkre megtartható maradjon. Ha a keleti sertéskereskedelmet tisztán csak egy magántársulat üzérkedésének szolgáltatójuk ki — a mire sok nagyon szomorú példát lehetne felemlíteni — ki vagyunk téve azon veszélynek, hogy — különösen a bécsi új piacrend következtében — mikor minden hizlaló veszély nélkül Bécsbe viheti jószágát eladásra, a szerb, oláh stb. forgalmat teljesen elveszítjük. Különben hogy szomszédaink e téren se valami nagy barátaink, eléggé illusztrálják a romániai országgyűlésen a múlt évben folytatott tárgyalások. De még azon esetben is, ha ezen veszélynek kitéve nem volnánk, szükséges hogy a kormány esetleges intézkedéseinek kivitele ne egy üzletszövetkezetre bízassék, hanem a sertéskereskedelmi csarnok, mint erkölcsi testülete felügyelete alatt álljon.

Hogy milyen szükség volna arra, hogy a hazai sertéskereskedelemnek egy ilyen tekintélyes executiv hatalommal felruházott foruma lenne, bizonyítja továbbá az a minden képzelhető felülmuló rendszertelenség, mely ezen üzletágra már-már jellemzővé kezd válni.

Az üzlet jelenlegi decentralizációs törekvése mellett, midőn a vidéki városok sertésüzlet telepeikhez vasutvágányokat raknak, midőn a vidéki hizlalók Kőbánya kikerülésével odahaza adhatják el jószágait, feltétlenül *szükséges egy erős, megbízható, állandó centrum,* mely mintegy magába összegyűjtse a sertésüzlet szétágazó szálait. A kőbányai csarnok például nem tudta keresztül vinni azon szándékát, hogy nyilvántartsa folytonosan a hazában létező jószágállományt, hogy értesülve legyen úgy a tenyésztők kínálatáról, mint a hizlalók szükségletéről, hogy mintegy közvetítőül szolgáljon a kettő között. A vidéki sertésüzlet érdekében állna — ugyszintén hasznára volna általában a sertésüzlet egyöntetűségének — ha a Csarnok az üzlet állásáról jelentéseket adhatna ki. Milyen nagy horderővel bírna továbbá, ha ezen forum hatalmában állana az ügynökök működésének rendezése, azt érzi minden kereskedő, ki ügynökre szorul és ki a jelenlegi viszonyok között ki van téve a legnagyobb visszaéléseknek.

Ezen központi forumnak egyik főhivatása volna hivatalosan érintkezni a kormányval, hatóságokkal vagy érdekelt körökkel. Egy ilyen forum hiányának köszönhet-

*) Ezen, a mi olvasóközönségünket különösen érdeklő cikket egyik legszakavatottabb nemzetgazdászunk tollából közöljük.

jük, hogy például Bécs városa újabb vásárrendjének megalapítására nekünk magyaroknak semmi befolyásunk nem volt, hogy mintegy ki vagyunk szolgáltatva vevőinknek, mert nincs olyan képviselőnk, mely esetleg a hízalók érdekében a szükséges lépéseket megtehetné.

Azon benső szerves összefüggésnél fogva, melyben a sertéskereskedelem a mezőgazdasággal áll, a sertéskereskedelmi ipar érdekei legközelebről érintik a nagy tenyésztők érdekeit szintén és Magyarország par excellence mezőgazdasági állam lévén, hazánk ezen üzletága kormányunk egyik főgondját képezheti. Semmi se lehet végtesebb ezen üzletágra, mint a *laissez faire, laissez aller* elvének követése, melynek hátrányait ma is már nagy mértékben érezhetjük.

Ideje volna, ha a kormány kezébe venné az ügyet és véget vetne a számtalan fonákságoknak, melyek a sertéskereskedelemben elharapózni, sőt meggyökeresedni látszanak és a melyeknek ezuttal csak egy részét — azt is futólag — említettük.

A kereskedelem szabad fejlődését akadályozni nem tanácsos ugyan sohasé, de helyes kormányzati intézkedések arra csak jótékony befolyással birhatnak.

Erre pedig nagy szükség volna és most az ideje, mikor a sertésüzletben ismét élénkség mutatkozik.

Az őszi zab.

Az őszi vagy téli zab (*Avena sativa hyberna*) az abrak zabnak egyik válfaja, mely legutóbbi időkben Amerikából került hozzánk s azon előnye van, hogy őszzsel elvetve már kora tavasszal megbokrosodik, s június végével a rozsossal egy időben föltakarítható, ennél fogva termése nemcsak biztosabb, hanem bővebb is, eltekintve attól, hogy a földet korábban csaknem egy hónappal előbb fölszabadítja.

Szemei hamvas szürkék, nagyok és sulyosak, úgy a csép, mint a gép alatt könnyen ereszt e mellett meg sem hullat.

Mint minden a gazdaság terén fölmerülő újdonsággal, úgy ezan zabbal is tenyészkesíreleteket tévén a Budapest kőbányái homokos, meszes talajon azt tapasztaltam, hogy az eldicsért tulajdonságainak csakugyan megfelel, s ezért fölhívom a termelő-társaim figyelmét további kísérletekre, annyival is inkább miután tavaszi visszás időjárásunk már évek óta (kivált a hideg agyagos talajban) nagyon késlelteti és bizonytalanná teszi a zab termését.

Ez idei termés szeptember vége felé lett elvetve egy-szeri forgatással korai burgonya után, a zab igen szépen kikelt, s daczára a száraz hó nélküli télnek tavasszal szépen megbokrosodott, szalmája 120 cm. magasra fejlődve igen szép bugákat növelt, s jólehet a verebek a termésnek csaknem negyedrészt lekobozták, mégis 15-szörös magot adott, a mivel úgy hiszem a gazda meglehet elégedve. Még csak annyit említek meg, hogy ezen zab semmi különös gondozásban nem részesült, hanem csak amugy közönségesen magára hagyatott.

Jövőre ezen zabbal hontmegyei tanyámon, tehát agyagos földön folytatom kísérleteimet s az eredményről ügybarátimat tudósítani nem mulasztom. *)

Dr. Farkas Mihály.

*) Szívesen közöljük és kérjük lapunk minden tisztelt barátját, hogy ilyen közérdekű cikkeikkel lapunkat megkeresni szíveskedjenek.

A buza történetéből.

Most, midőn az aratás küszöbén állunk, nem lesz érdektelen, ha a kenyér áldott magva fölött egy részletes történelmi adatokkal vegyes tanulmányt kísértünk meg.

Legkedveltebb és legnevezetesebb gabnanemünk ugyanazon áldott földből származik, mely a monda és a legújabb tudományos kutatások alapján is az emberi nem bölcsője volt. Ugyanis a középázsiai fensikokról, hol a tél és nyár, eső és napfény enyhébb váltakozásai a növényzetre kedvezőbbek, mint a mi durvább éghajlatunk. Nálunk emberi ápolás nélkül a buza nem volna képes tenyészni, gondos trágyázás, szántás nélkül a legerősebb buzafajok is kipusztulnának.

A természettudományok mai állása szerint felvehetjük, hogy a mi buzánk (*Triticum vulgare*) egy silányabb fajból fejlődött. Darwin ezt mondja egy helyen: «felvehetjük továbbá, hogy az emberiség már a legrégebb ősidőkben alkalmazhatta a természetes fajkiválasztást a buzafajoknál, valószínűnek tarthatjuk azt is, hogy midőn a buza legelőször művelés alá vétetett, ennek kalásza és magvai igen gyorsan nőni kezdtek, olyformán, mint a hogy ismeretes, hogy a vadrépa gyökerei is, ha művelés alá vétetnek, hamar vastagodnak és tökéletesednek».

De Candolle, a híres növénytudós, Darwinnal ellenkező nézetben volt s azt állítja, hogy a mi buzánk semmivel sem tökéletesebb az ősrégi buzánál, mert hiszen, ha azok a régi magvak oly aprók és tökéletlenek lettek volna, akkor alig képzelhetjük, hogy az emberek annak műveléséhez hozzá kezdtek volna.

Már 2800 évvel Krisztus előtt ismeretes volt a buza Egyiptomban és Chinában. Az egyiptomi mumia-sirokban talált buzamagvak a mi mostani buzánkhoz igen hasonlóak; állítólag egy esetben sikerült ezeket kicsiráztatni, úgy, hogy a magvakból egy köből buza termett.

Már Herodot szól a Nil deltája vidékén üzött buza-tenyésztésről, de az ő adatai nem felelnek meg mindig a tényleges viszonyoknak; szerinte a régi egyiptomiak a buzamagvakat szántatlan és kapálatlan földre szórták és a sertéseket bocsátották rájuk. De nagyon kétséges, hogy Egyiptomnak még legmocsárosabb vidékein is üzhették-e ezt a tenyésztési módot. Egyiptomi szobron talált képek két ökör által vont ekét mutatnak, mely után a vető ember megy, a ki tele marokkal szórja a magot. E mögött látható egy másik ember egy kapával, vagy egy két ló által vont henger, mely a vetemény befedésére szolgál.

Az ó testamentom is sokat foglalkozik a buzával. Az izraelitákat a buzakereskedés hozta első érintkezésbe az egyiptomiakkal. Tudvalevőleg Salamon sok gabonát szállított Hiram király számára. Az aratás módjai felől a Ruth könyvében olvashatunk részletes leírásokat.

Babyloniában, hol a buzaföldek elcsatornázások által öntözték Herodot szerint oly buján nőtt a buza, hogy ennek levelei közel négy ujjnyi szélesek, magvai pedig oly nagyok voltak, mint egy olajbogyó. Ha nem adunk is hitelt ezen nagy szavaknak, annyit mindenesetre el kell ismernünk, hogy Babyloniában a buzát nagy gondal művelték.

A rómaiak tenyésztéséről különösen Caracala és Plinius irtak. Már az ő idejökben több fajta buza feleslegesnek és haszontalannak ismertetett fel. Plinius azt mondja, hogy az italiai buzával semmiféle külföldi faj nem versenyezhet fehérségben és sulyban. Az ő idejében kezdettek főleg Thracziából és Alpes vidéki országokból buzát szállítani Rómába. A legjobb külföldi buzát szol-

gáltatta Boetia, azután Siczilia és Afrika, mindezek azonban Plinius szerint Itáliának csupán felföldi részein termett búzával hasonlíthatók össze.

Cäsar idejében a rómaividéki buzatenyésztés sokat hanyatlott az által, hogy a provinciák kénytelenek voltak bizonyos mennyiségű búzát szállítani évenként a fővárosba. Ez által a gabona ára rendkívül leszállt, úgy, hogy a római gazdálkodó nem volt képes a provincia-beli privilegizált termékekkel versenyezni. Midőn azonban Augustus császár belátta, hogy ezen buzaajándékok mennyire ártanak Itália földművelésének, szűkebb korlátok közzé helyezé a buzakivitel.

A Pompejiben és Schweizban talált buzamagvak kitűnő tájékozást nyújtanak az akkori időben művelt buza fajok felől. Az előbbiek megfelelnek a mi búzáknak, míg az utóbbiak sokkal kisebbek, apróbb szeműek, melyeket Schweiz nyugoti részeiben néhol még most is termesztnek.

A régi germánok szintén ismerték és művelték a búzát, említi ezt Plinius, valamint Tacitus is. Franciaországban a középkorban lett a buzatenyésztés általánossá, valamint déli- és nyugoti Németországban is, nálunk a keresztunység bebozatalával terjedt el az egész országban.

A gyümölcsfák talajáról.

A gyümölcsfák tenyésztésének természetes tényezői; a talaj, a víz, a levegő, a világosság és a melegség; csak-hogy ezen tényezők a gyümölcsfák tenyésztéséhez nemcsak nélkülözhetlenek, hanem azonfölül még szükséges, hogy mindegyik ezen tényezők közül a kellő időben és kellő mértékben gyakorolja hatását. — Így például, ha a víz túl sok a talajban, akkor a gyümölcsfák terméketlenek maradnak, ha pedig a talaj nagyon száraz, akkor a gyümölcs lehull a fáról, mielőtt kellőleg kifejlődhetett volna; és mivel a természet nekünk ezen tényezőket egyik esetben igen bőven, másik esetben pedig igen fukaron szolgáltatja: azért az embernek kötelessége ezen a bajon segíteni az által, hogy tanulmányozván, megfigyelve a növények szükségleteit, a fölöslegesen vagy hiányokon segíteni iparkodjék, a talajjavítás, trágyázás, forgatás, kapálás, talajtakarás, öntözés és föcskendezés által.

Mivel pedig a talaj mindenestre a legfontosabb tényező a fentebb említettek közt, magától értetődik, hogy a jó talajoknak megbecsülhetlen értékük van azért, mert abban minden könnyebben tenyészik és mert azokban mindig jobb terméseket kapunk, kevesebb költséggel és kevesebb fáradsággal — és ezért megbecsülhetetlen Magyarország talajának legnagyobb része; hanem azért kellő fáradság és észszerű eljárással kevésbé jó talajokban is kielégítő eredményeket érhetünk el: és ime az e tekintetben szükséges tudnivalók ismerete képezi a gyümölcsfanevelés tudományát.

Átlag véve azt mondhatjuk, hogy nincs talaj, ha még oly hálátlannak lássék is az, melyen majdnem minden gyümölcsnemet ne lehetne előállítani: csak attól függ, hogy a kellő munkát adjuk meg neki és értsünk hozzá! Mert nem egyszer majdnem minden szelet talaját más javításban kell részesíteni ahoz képest, hogy mily fajokat akarunk abba ültetni; hanem azért az olvasónak nem kell megijedni ezen különféle javításoktól, mert azok sem nem túlköltségesek, sem nem nehezek: és a legtöbb esetben mindazon elemek, melyek a javításhoz szükségesek, ugyszólván kezünk ügyébe esnek, csak ismerni kell

azokat, nem kell röstelleni azok alkalmazását és tudni kell, hogy hogyan alkalmazzuk azokat.

Így például már maga az alanyok helyes megválasztása is sokszor nagyon sok költség és fáradságtól menthet bennünket, mert minden alany más és más talaját kíván. — Ugyanis tegyük föl, hogy körtefáról van szó, miután ezt lehet vadkörte vagy birsre, vagy galagonyára vagy berkenyére ótani, tudni kell: hogy a birs szilárdabb talaját kíván, a vadkörte homokban diszlik jól, berkenyére kovanyos talajban ótunk, míg a nagyon meszes talajokban, hol minden egyéb magoncza elvesz, a galagonya nekünk kitűnő körtefákat fog nevelni. — Kétséget nem szenved, hogy az ilyen esetekben a gyümölcsfanevelés mindig egy kissé hosszadalmasabb; hanem ott a hol nem lehet másképp mindenestre jobb 3—4 évvel később mint soha: és a mit itt a körtefáról elmondottunk, ugyanazt fogjuk majd elmondani a többi gyümölcsnemekről is a maga helyén.

Mivel pedig a talaj kisebb-nagyobb termékenysége mindig azon aránytól függ, melyben annak összetételét az agyag, kova és mész képezi, azért mindenekettől megjegyezzük: hogy agyagnak oly talaját nevezünk, mely természetesen száraz állapotban 52 rész kovából, 33 rész timanyból és 15 rész vízből áll. Az agyag ilyen állapotban gyurható, szivós, nehezen darabolható, sulyának hetven század része vizet visszatartó és azon sajátsággal bír, hogy az amoniak gőzeit magába veszi anélkül, hogy a víz azt belőle kimosni lenne képes. Megnedvesítve oly ragadós, hogy a szerszámokhoz hozzá tapad, míg szárazon oly kemény, mint a kő, és mind a két esetben áthatlan a levegő által. Mindez okoknál fogva, hogy a növények benne a trágya hatását megérezhessék, az agyagnak teljesen meg kell telve lenni trágyával.

Az agyagos talajok mindig nedvesek, mert az ő áthatlanságuk lehetetlenné teszi a kigőzölgést. A gyümölcsfa az ilyen talajban eleinte elég élénken fejlődik, de puha fája kevés szilárdsággal bírván, kevés gyümölcsöt terem. Az ilyen talajban nőtt gyümölcs nagy, de ízetlen és nem tartós. — A kemény telek az ilyen talajban végzetes csapásokat okoznak, mert fölösleges víztartalmuk megkönynyíti a fák elfagyását; míg ellenben a nagy melegek abban nem csekélyebb károkat okoznak, mert a talaj megrepedezvén, összetépi a gyökereket vagy födetlenül hagyja azokat és ekkor a talaj áthatlansága, valamint abban levő természetes nedvesség folytán megrothadnak a gyökerek. Az ilyen fa pedig, mely annakelőtte erőteljes hajtásokat képezett, megtelik mohával, fonnyad és rövid időn elhal.

Most tehát az a kérdés, hogy az ily nagy hátránnyal szemben, fölhagyjunk-e a gyümölcsfatermeléssel az agyagban? Egyáltalában nem; mert épen ezen talajok a legtermékenyebbek akkor, ha azok kellőleg megjavítottak és észszerűen miveltetnek. — Mely czélből mindenekelőtt megjegyezzük: hogy az égetett agyag örökre elvesziti gyúrhatóságát és hogy ily állapotban nagy mértékben bír azon sajátsággal, hogy a levegő gázait elnyelje, valamint hogy egy jókora adag mész hozzáadása mindig nagy termékenységet idéz elő az ilyen talajokban. — Ha tehát ily esetekben olcsó égőanyaggal rendelkezünk, minők a nád, tövis, mindenféle bozót, tőzeg s több efféle. megégethetjük talajunkat úgy, mint ezt a konyhakertészetnél elmondottuk. Sokszor elég a gypet magát fölszábolni és ha egyszer jól kiszáradt, megégetni; vagy a talaját alagesövezni, vagy homokkal, vagy vakolat-törmelékkel jól megkeverni.

Földolog, hogy a fölösleges vizet távolítsuk el azért,

hogy a talaját a levegő behatásának megnyissuk és azt porhanyóvá tegyük, hogy az többé meg ne repedezhesék. Mert ha a víz az altalajban megáll, akkor a fák abban nem élhetnek, ugyanazért akkor alagesővezni kell: míg ha a talaj csak nagyon kötött, akkor a legegyszerűbben segíthetünk rajta vakolattörmelék hozzáadása által, melyet ledöntött épületeknél ingyen nyerünk; ennek hiányában alkalmazhatjuk a fahamut, a tőzeget, különösen pedig a kőszénhamut, mely sokszor nagy halmokban hever a vasutak mentén és melytől ingyen nagyon szívesen megszabadulnak a vasuti hivatalnokok. Ugyis szinte kitűnő javítási szer gyanánt szolgálhat a kohók, téglá-mészkemenczék hamuja. Mindezen fáradságot az agyagos talaj busásan meghálálja; csak el ne feledjük soha, hogy az ilyen talajnak több trágya, több, mélyebb és gyakoribb megmunkálás kell.

A kovany, vagyis a homok, minden talajnak kisebb-nagyobb alkatrészét képezi és mint ezt fentebb láttuk, még az agyag is több mint felerészben kovanyból áll; mely kovany előfordulhat a talajban vagy sziklajegecz alakjában és ekkor vízben és savakban feloldhatlan; vagy igen finom poralakban és ekkor vízben és savakban feloldható; vagy összeköttetésben más anyagokkal, melyekkel sókat képez és ezen sókban a sav szerepét játszza: mint például a timanyban, hamuzsirban sat. Ezen elem szilárdságot kölcsönöz a növényeknek — és majd fehér, majd piros színnel bírván azon vasmennyiség mértékéhez képest, melyet tartalmaz — épen ellenkező sajátságokkal bír, mint az agyag, t. i. könnyen szétmorzsolható, könnyen megmunkálható, a levegő behatásának nyitott, de mindig ki van téve a szárazságnak: mert a homoktalaj súlyának csak 25 százaléki vizét képes lekötöni.

Az ilyen talajokban a gyümölcsfa gyengén növekszik, sok virágot képez, de a gyümölcs bár jó ízű, mindig kicsiny marad. Az ilyen talajok javítása tehát agyagnak és mésznek hozzáadása által történik; mit legolcsóbban úgy érhetünk el, ha agyagból épült ócska házak törmelékét apróra törjük, ezt a homokos talajon elteregetjük és ásóval igen száraz időben aláássuk: mert ha az agyag nedves, akkor az darabokban marad és tökéletesen soha sem keveredik össze a homokkal. — A mésznek vagy márgának hozzáadása az agyagnak a homok közé keveredése után történik, ha pedig hamuval javítunk, ezt a porrá zúzott agyag közé keverjük azért, hogy az összevegyülés annál tökéletesebb legyen. — A tavak és pocsolyák iszapja, az árkok és csatornák tisztatlansága, keverve hamuval vagy trágyával, ha azokat jól kiszáritottuk és porrá zúztuk, kitűnően javítják a homoktalaját. — A timárcserliszttel, ha ahoz nagy mennyiségben hozzájuthatunk, kitűnően megjavíthatjuk a kovás talaját, csak hogy azt előbb mészszel kell rétegezni és miután trágyalével jól megöntöztük és az egészet jól összekevertük, mintegy 5—5 hét múlva kiváló sikerrel alkalmazhatjuk; de mész helyett igen jól alkalmazhatjuk az amoniak vizet is, melyet gázgyárakban kaphatunk és melylyel a cserlisztet egyszerűen megöntözzük azért, hogy azt savanyúságától megfoszszuk, melytöbbé-kevésbé mindig veszedelmes a növényeknek.

Homoktalajban gyakran kell alkalmazni a zöld trágyát; a gorombául őszevágott nád és mindenféle gyom frissen aláásva, legjobb eredményt idéznek elő benne. Azonkívül a homoktalaját betakarni is nagyon jó valami hulladékkal, hogy ezáltal abból a viz elpárologását visszatartsuk. A homoktalaj, ha az lényegesen jegeczekből áll, majdnem egészen terméketlen, míg ellenben, ha az nagyon apró szemű és a benne levő vastól színezett,

sokszor igen termékeny: mely termékenység az által magyarázható meg, hogy a benne jelenlevő vaséleg magához szija és leköti amoniak alakjában a levegő légenyét.

A nagyon meszes talajok, melyeknél a szénsavas mész kisebb-nagyobb mértékben van keverve agyaggal és homokkal, kevésbé alkalmasak a gyümölcsfa termelésre. Az ilyen talajok fehér színe visszaveri a nap sugarainak hatását, nagy mennyiségű vizet nyelnek el, hanem azt hamar el is párologtatják. Különben a mész, mely magában majdnem terméketlen, nélkülözhetlen minden talajban, különösen a csontárok termelésénél, hol a magvak burka részben szénsavas mészből állván, ha ezen anyag hiányzik a talajban, kénytelen a gyümölcs lehullani; ha pedig elégtelen, akkor a gyümölcs keserűvé válik. — A talajban, ha nagyon meszes, mindenféle lágyléju magvetés elvész, a csontároké majdnem valamennyi szenved: csak az egy cseresznyemag érzi jól magát benne.

A nagyon meszes talaját agyag és homok hozzákeverése által lehet javítani; az agyag- és homokmennyiség meghatározása a talaj kötöttségétől függ: de minden meszes talaj javításánál mindenképp följött arra kell ügyelnünk, hogy a keveréshez oly színes anyagokat használjunk, mely által annak fehér színét megváltoztassuk és ez által a nap sugarai befogadására alkalmasabbá tegyük; — és e célra a kovács vasszivacs kiválólag alkalmas. — Nagyon jó a meszes talaj megjavítására a tőzeg, mert ez egyidejűleg mint javítás és mint trágya működik. A tőzeget minden előkészítés nélkül lehet itt alkalmazni, mert a mész megjavítja annak savanyúságát. Hasonló módon minden előkészítés nélkül lehet itt alkalmazni a timár-cserlisztet, de csakis a nagyon meszes talajoknál, mert más esetekben az mindig veszélyeztetné a gyümölcsfák életét.

Az eddig mondottakból kitűnik: hogy magában egyedül véve sem az agyag sem a homok, sem a mész nem alkalmas a gyümölcstermelésre; hogy kettő közülök együtvéve közép minőségű talaját képez és hogy a teljes termékenység eléréséhez mind a három együtlléte szükséges. — Ugyanazért a jó talaj eszményképe az, mely 33 százaléki agyagból, 33 százaléki homokból és 33 százaléki mészből áll. Az ilyen talajban azután nemcsak minden tenyészik, hanem diszlik is minden; csak hogy az ilyen talaj igen ritkán adja magát elő; ugyanazért ezen keveréket a lehetőségig megközelíteni az embernek kell iparkodni: mit megtenni nem egyszer annál könnyebb, mert az igen gyakran előfordul, hogy egy réteg agyag alatt találhatunk egy réteg homokot, ez alatt pedig egy réteg meszet, mely esetben kellő mélységű forgatás által tökéletes eredményeket érhetünk el.

Azonban azt is hangsúlyoznunk kell, hogy a legtökéletesebb összetételű talajok is csak középtermékenységűek lesznek, ha azok nélkülözik a korhanyt; azaz hogy a termékenység első és fő okozója a korhany, mely t. i. a növények és állatok felbomlásából keletkezik. Mert a korhany szolgáltatja a növényeknek a légenyét, melyből az áll; ez szolgáltatja nekik a szénsavat, mely megterheli a vizet a föld alatt és a levegőt a föld fölött, pedig azt tudjuk, hogy a növények úgy gyökereik, mint leveleik által vesznek föl szénsavat. Azonkívül a korhany még azon sajátsággal is bír, hogy mint minden likacsos test, az őt környező gázokat magába szija és összesűriti: e szerint tehát a korhany úgy tekintendő, mint a tápláló anyagok tárháza, mely a növények lábaihoz van rakva. E szerint tehát egészen tőlünk függ, hogy fánk növekedését és termékenységét tetszésünk szerint fokozzuk, mert

— egészen tőlünk függ, hogy a talajba nagyobb vagy kisebb mennyiségű korhanyt vigyünk bele — csak hogy ennek alkalmazását és összetételét szinte tudni kell — mit majd a legközelebbi alkalommal mondunk el.

Gazdasági közlemények.

Gabnaüzlet. A múlt napokban igen kedvező száraz meleg időjárásunk volt, mely a gabona érését kedvezően előmozdította, úgy hogy az árpát és rozsot már mindenütt, a búzát pedig több helyen aratják. Az eddigi aratási tudósítások kedvezően hangzanak, s remélni lehet, hogy kielégítő termésünk lesz. A gabonaüzlet vontatott volt a héten. — *Buza* mintegy 12.000 tonna érkezett, a kínálat mindazonáltal mérsékelt de sürgös volt; A forgalom vontatott maradt, úgy hogy lanyha irány mellett csak mintegy 75.000 mmázsa kelt el, mi mellett az árak 30—40 krajczárral estek métermázsánként. — *Rozs* igen kevés érkezett, minek következtében a kínálat gyenge maradt, a vételkedv, tekintettel arra, hogy nem sokára új árut hoznak a piacra, nem igen volt, úgy hogy lanyha irány és vontatott forgalom mellett csak néhány waggonrakomány kötött, s az árak 20 krajczárral estek. — *Árpa* szintén kevés érkezett. A kínálat gyenge volt; az irány ellanyhult, s a heti forgalom mintegy 3000 mmázsa takarmányárpára szorítkozott. Egy waggon rakomány ez idei takarmányárut is hoztak a piacra s 7.45 frtjával vették meg. — *Tengerit* meglehetősen bőven hoztak, legnagyobb részben azonban felmondási czélokra: kész áruban a kínálat gyenge volt; a helyi fogyasztás, melynek elegendő készletei vannak, jó vételkedvet tanusított, minek következtében az irány szilárd maradt s az árak nem alteráltattak. — *Zab* kevés érkezett; gyenge kínálat, meglehetősen kedvező vételkedv és szilárd irány mellett mintegy 300 mmázsa kelt el, mi mellett az árak 5—10 krral estek. — *Repczében* lanyha irány mellett gyenge forgalom volt úgy, hogy csak néhány waggonrakomány kelt el. — *Határidőüzlet* a lefolyt héten különösen élénk volt. A forgalom némely napokon óriási terjedelmet öltött és az áringadozások is igen jelentékenyek voltak.

Gép-próba. Az országos gazdasági egyesület István-telki telepén rendezett aratógép-próba igen jól sikerült. Az egylet képviselőin kívül jelen voltak Gönczy Pál és Liphay István miniszteri tanácsosok, Tormay Béla állatgyógyintézeti igazgató, Nagy Dezső műegyetemi tanár, több gépgyáros, földbirtokos, sat. A Marsh-Whytney-féle legújabb szerkezetű arató-gépet, mely a Tarnóczy Gusztáv raktárából való, Bánó László gépészmérnök kezelte. Az egybegyűltek nagy figyelemmel kísérték az érdekes kísérletet, mely délutáni öt óráig tartott. A gép fennakadás nélkül, kifogástalanul aratott, meg is kötötte a kéréket s a jelen voltak kimondták, hogy e gépek meghonosítása nagyon hasznos volna.

HETI SZEMLEK.

UDVARI HIREK.

Erzsébet királyné Mária Valéria főhercegnővel Posenhofenből Ischlba érkezett; a felség kíséretében vannak Majláth Sarolta k. a. és Korniss grófné udvarhölgyek valamint báró Nopcsa főudvarmester.

Lajos bajor király kedden Erzsébet királynénak pompás, a rózsaszigeten történt, rózsákból kötött bokrétát küldött.

A trónörökös pár, ischli utjában, e hó 10-én reggeli nyolcz órakor érkezik Klagenfurtba, hol fogadásukra serényen folynak az előkészületek. Rudolf trónörökös Pólából utazik oda, Stefánia főhercegasszony pedig Bécsből s Glandorfban találkoznak, A pályaudvarban karinthiai notabilitások ünnepélyesen fogadják a fenséges párt. Reggelizni a klagenfurti várban fognak. Az nap délelőtt a trónörökös pár jelen lesz a «Rudolfinum» megnyitásánál s aztán több közintézetet tekintenek meg. Kedvező időjárás esetén, ebéd utánra vízi kirándulást terveznek. Mária-Wörth közelében énekhar helyezkedik el, mely karénekekkel és karinthiai népdalokkal lepné meg a trónörökös párt, mely aztán Pörtschachon át folytatja útját. Őszre a trónörökös pár Görgény-Szt.-Imrere szándékozik utazni, a medvevadászatra. Hivatalos rá több magyar és osztrák főúr is. A vadászatok után ő fenségeik két napig Nagy-Károlyban, a gróf Károlyi István vendégei lesznek.

Görgény-Szent-Imrén nagy örömet keltett a trónörökös pár oda utazásának hire. Fogadásukra már most serényen folynak az előkészületek. A Görgény vize által elárasztott Stefánia-sziget körül a víz elapadt és most erőlyesen hozzálátnak a megrongált gát javításához. A park rendezésén is sok munkás kéz fáradozik.

Henriette belga királyné Klementin hercegnővel Aachenbe utazik Ostendéből.

H A D S E R E G.

— **A hajóraj Fiumében.** Thierry lovag fiumei helyettes polgármester a város legutóbbi közgyűlésén hivatalosan tudatta, hogy a cs. kir. hajóraj e hó 14-én a fiumei révbe érkezik. A polgármester egyszersmind előterjeszté, hogy báró Sterneck ellentengernagy, a tengerészet főparancsnoka, ez alkalomra meghívja a miniszterelnököt, a kormányt és Magyarország több magas állású férfiát. A közgyűlés kimondta, hogy Fiume város e vendégeket illő fogadtatásban fogja részesíteni, mellőzve Walluschnigg ur ellenindítványát, mely szerint ez alkalommal semmi kiadás ne tétessék.

Villamos villágítással tettek kísérletet Brestben a kikötőben az ellenséges hajók általi meglepetés meggátolására «Laborien» hajó játszta az ellenségeset, de a villamos világítás hamar észrevételle és lehetetlen volt torpedóival közel lanceirozni.

A dinamit ágyuval újabb kísérleteket tettek Zalinsky hadnagy vezérlete alatt Fort Hamiltonban. 10 centiméteres ágyu 13.3 kilogramm súlyú töltelékkel lövetett ki és roppant romboló erőt tanusított.

Svédországban a Krupp-féle ágyuk csak most jönnek alkalmazásba.

Az angol Bomaby ezredes kísérleteket tesz a könnyű lovasságot léghajókba helyezett csapatok által helyettesíteni.

A hajóhad gyakorlatai. Pólából írják e hónap 5-dikéről: A király előtt végzendő gyakorlatok programja a következő: *Hétfőn* (július 7-dikén) délután 4 órakor elhagyta a hajóraj, élén a király és trónörökösöt vivő *Miramar* yachtal, a polai központi hadi kikötőt. A hajóraj egyenesen Fasana révébe ment, a hol végrehajtá egyszerre való horgonyvetés gyakorlatát. Még az este kivilágíták a villamos világító készülék projektoraival az egész környéket. *Kedden* (július 8-ikán) fölszedé horgonyait a hajóraj s a sik tengerre szállt hol az uralkodó előttaktikai gyakorlatokat végeztek úgy egyes hajók, valamint a hadosztályok és csoportok is. A hadosztályok és csoportok, melyek mindegyike taktikai gyakorló testet képez, mindig több hajót foglaltak magukban, miáltal a

manöver komplikáltabbá válik. Este torpedo-támadás volt az uralkodó előtt hajórajból kiszakított *Tegetthoff* és *Habsburg* hajók ellen. A támadást vak tüzeléssel hártották. *Szerdán* (julius 9-dikén) Pola erődjeit támadja meg a hajóraj. Délután visszatér Polába a flotta s horgonyt vet. A *Tegetthof*, *Prinz Eugen* és *Kerka* hajókat, mely utóbbinak *Károly István* főherczeg sorhajóhadnagy a parancsnoka, meg fogja tekinteni az uralkodó. Triesztből magángözös szállítja a közönséget a hajóraj gyakorlataira.

Bécsi katonai körökben nagy feltűnést keltett *Redl* Károly, Kussévich-ezredbeli főhadnagy öngyilkossága. Kaszárniai lakásán, revolverrel vetett végett életének. Tudományosan képzett férfiú volt, kit pontos, lelkiismeretes katonának ismertek. Egyaránt birta fölebbvalóinak becsülését és alattvalóinak szeretetét. A múlt év őszétől fogva az önkéntes szakasz parancsnoka volt s az alája rendelt ifjakkal igen tapintatosan bánt. Jó szive azonban bajba keverte. Hetekkel ezelőtt egy önkéntes ifju engedély nélkül távozott a laktanyából és vissza sem tért többé. A parancsnok a szökevényt nem jelentette föl azonnal. Ifju könnyelműségnek gondolta az esetet s azt hitte, hogy az ifju rövid időn visszatér, a mikor szigoruan meg fogja büntetni, a nélkül, hogy följelentés által szerencsétlenné tenné. Ekközben az ifjut elfogták s mint szökevényt katonai bíróság elé állították. Kitünt a jószívü főhadnagy mulasztása is, a miért büntetés vagy legjobb esetben is szigorú megrovás várt reá. Az önértetes férfiut ez mélyen sértette. Inkább választotta a halált. Mondják, hogy a tragikus véget ért főhadnagy különben is betegeskedett, mert már hónapok óta nem vett részt a gyakorlatokban. Öngyilkosságát is azalatt hajtotta végre, mialatt emberei a gyakorló téren voltak.

Az orosz sereg legkitűnőbb hadvezérét veszttette: gróf *Totleben* Ferencz Eduard tábornok tegnapelőtt a sodeni fürdőben meghalt, 66 éves korában. 1818 május 20-án, Mitauban, Kurland fővárosában született. Szülei jó módban éltek, de a grófi rangot az elhunyt tábornok csak az orosz-török háboruban szerzett érdemeiért kapta. Korán a katonai pályára lépve, a szentpétervári hadmérnöki akadémia növendéke lett; az épület homlokzatán neve most már arany betűkkel van felírva. Sebastopol védelmében tanusított hősiességét tüntették ki ezzel. Részt vett a krimi hadjáratban és ennek befejezése után vezette az orosz erődöknek a modern hadasathoz alkalmazott rekonstrukcióját. Az oroszok gyakori veresége után, 1877-ben, az elhunyt czár őt nevezte ki az egyesült orosz-román hadsereg főparancsnokává és Plevna ostromát már ő vezette. Ennek bevétele nagy dicsőséget szerzett neki, a czár ekkor emelte grófi rangra. Majd odesszai főkormányzó lett, teljhatalommal felruházva a nihilisták ellen. Mikor pedig a lengyel viszonyok fenyegető szint kezdtek ölteni, Vlnába küldték kormányzónak. Mint hadászati író is ismertté tette nevét. 1864-ben adta ki «Sebastopol védelme» címü munkáját.

E G Y H Á Z.

A szent atya a foligno seminariu számára ezer lira segélyt adott.

Ő szentsége Byrne Patrik atya ballarat (Ausztrália) egyházmegyei fővicariust házi praelátussá nevezte ki és gróf Savini Miklóst a Piusrend lovagkeresztjével tüntette ki.

Ő felsége Bakk Endre vizaknai plebánosnak az egyház, népnevelés és tanügy terén szerzett érdemeiért elismerésül a Ferencz-József rend lovagkeresztjét, Szanjevich Márk pomázi és Bálint László bereczki róm. kath. esperes plebánosoknak pedig, a közügyek és tanügy terén szerzett érdemeikért a koronás aranyéremkeresztet adományozta.

Ő felsége a *csertészi* gk. és *lipóczi* róm kath. egyházközségeknek iskolaépítkezési czélokra 100, a *ráborti* rk. fiókegyházközségnek ugyan ily czélból 50 frtot méltóztatott magánpénztárából legkegyelmesebben adományozni.

A király dr. Aichner Simon vorarlbergi fővicariust és sebastoi püspököt brixeni érsekké, s dr. Missia Jakabot a seckau káptalan kanonokját laibachi érsekké nevezte ki.

Fm. Simor János Herczeg-Primás ur ő Eminentijának adakozásaiból a legközelebb lefolyt félév alatt a következők jöttek tudomásunkra: a szegényebb sorsu káplánok közt félévenként kiosztani szokott 5000 frton kívül ő Emja adott a kabácsi iskolának 140 frtot, a nyitravezekényinek 50 frtot, a kuktóinak 200 frtot, a guthorinak 60 frtot, a varrasurinak 80 frt, az esztergomi szegényeknek 300 frtot, a pozsonyi jótékony nőegyletnek 50 frtot, a csolnoki missiókra 100 frtot, az eisenachi templomra 500 frtot, a győrszigeti apácáknak 100 frtot, a pozsonyi oltáregyletnek 100 frtot, a budapesti növendékpapság m. e. i. iskolájának 100 frtot, a győri Erzsébet-egyletnek 100, a budapesti kath. tanító- és kath. tanítónképezdének összesen 1808 frtot, az esztergomi képezdének 710 frtot, a nagyszombatinak 408 frtot, a zavari szegényeknek 50 frtot, a marcelházi tanító fizetéséhez 50 frtot, a zelizi tanítónő fizetéséhez 100 frtot, a vágkirályfai plébániaépület fentartására alapítványképen 2040 frtot, a modori templomépítés költségeire 378 frtot, a szepesolaszi keresztüktra 100 frtot, a nagykeri tűzoltó-egyletnek 50 frtot, a kolosnémai templomra 400 frtot, a hannoveri templomra 240 frtot, a pozsonyi papnövendéknek 50 frtot, a budapesti kath. legény-egylet házára 2000 frtot, a budai legény-egyletnek 50 frtot, a győri carmelitáknak 50 frtot, a szent-györgy-mezei templomnak 50 forintot, az esztergomi képezde építésére 10,000 forintot.

Az állami népiskolákra vonatkozólag Trefort Ágoston, vallás- és közoktatásügyi miniszter f. hó 3-án Promontoron jelentős nyilatkozatot tett, a miniszter ugyanis válaszul a kerületi esperes üdvözlő beszédére, — melyben ez a promontori állami iskolára uézve a vallásos jelleget kiemelte — válaszul kijelenté, hogy a kormány csak iskolákat óhajt és hogy a kormánynak főfelügyelete daczára csak a papság dolga, hogy a vallásoktatás a tanrendben megállapított időben akadálytalanul előadassék.

A «Germania» római levelezője szerint ő szentsége most jobban mint valaha el van határozva arra, hogy a clerusnevelés kérdésének megoldását tüzi ki föltételül a Poroszországgal való további tárgyalásokra. Több előkelő német előtt a minap kijelentette, hogy föltételeitől, melyeket egy alkalommal említettük — semmi szín alatt el nem áll.

A Bonnbán tartott kath. gyűlés kifejezte fájalmát a fölött, hogy szeretett főpásztora, Melchers Pál kölni érsek még mindig a száműzetés keserü kenyerét kénytelen enni. A föliratban, mely a főpásztornak a gyűlés nevében küldetett, kifejezván föntemlitett fájalmukat, hogy még mindig távol kell maradnia szeretett nyájától, és a legjobb üdvkivánatokat tolmácsolván névnapja alkalmasából, így szólnak:

Ezen kívánatainkhoz változhatatlan hűségünk, szives szeretetünk és örömtelt engedelmisségünk megújított kifejezését csatoljuk. Mert azt tudjuk és hangosan s ünnepélyesen valljuk, an it a keresztény időszámítás harmadik századában már hirdete egy fenkölt püspök-vertanu ugyanazon tanelv bizonyítására, melyet ön, fötisztelendő ur, még ma velünk és mi önnel tántorithatatlanul megóvunk, hogy «a püspök az egyházban van és az egyház a püspökben, és azért nem tartozik az többé az egyházhoz, a ki nem tart a püspökkel.» Végül reményét fejezi ki a fölirat, hogy a főpásztor visszaadatik nyájának.

Kairóban a főmosé beszakadt. Harmincz ember azonnal meghalt; igen sokan megsebesültek.

Csehország katolikusai a jövő évben nagy ünnepélyre készülnek; a jövő évben lesz ezredik születési évfordulója az egyik nagy szláv apostolnak, szent Methódnak. Az ünnepélyekben a cseh-morva episcopatus is részt vesz. Welehradba, s nagy szentnek sirjához óriási zarándoklatokat rendeznek.

Az első magyar templom Amerikában. Pennsylvániában, a kőszénbányák magyar munkásainak istápolására, s nehéz állapotukban lelki vigasztalásukra az Amerikában élő módosabb magyarok templomot és iskolát akarnak építeni s erre lelkes felhívást bocsátottak ki az «Amerikai Nemzetőr»-ben. A szerkesztőség maga kezdte meg a gyűjtést 30 dollárral s az adományokat Jankovics Ignác plébánoshoz kéri küldeni (Hasleton Pa.)

A pécsi dóm építkezései serényen halodnak. A középhajót alkotó tizenkét oszlop fölött elkészült az izezet, a nyugati homlokzat az oldalhajók magasságáig emelkedett s a már csiszolt oszlopokkal pompás látványt nyujt. A templom ugyanolyan lesz, mint a minő a 12-ik és 13-ik században volt. Az építkezés jelenlegi előhaladottsága után ítélve, a dóm ez év végéig tető alá kerül.

Weisz Vilmos bold. sz. Máriáról czimzett széplaki apát, kassai

székesegyházi idősb mesterkanonok, a kassai püspök ur ő Excel-
lentiájának oldalkanonokja, egyházmegyei irodaigazgató, szent-
széki ülnök, zsinati vizsgáló stb. urnak hosszas szenvedés s a ha-
lotti szentségek ájtatos felvétele után, folyó hó 1-én délutáni 5
órákor, életének 50-ik, áldozásának 27-ik évében, tüdővészben
Kesztnér Antal czimzetes kanonok és nyugalmazott plébános, ju-
ailans pap f. é. július 3-án este 8 órákor véggyengeség következ-
tében a halotti szentségek ájtatos felvétele után életének 84-ik,
áldozásának 60-ik évében elhunytak.

Simonyi Zsigmond egyetemi tanár nyelvész és neje a napokban
zsidó vallásukról a róm. kath. anyaszentegyház kebelébe tért
meg. — Losonczon Glaseó Rozália, Glaser Fülöp cs. k. nyugal-
mazott katonarvos leánya június 28-dikán hagyta el a héber
vallást.

EGYLETEK.

Az írók és művészek társasága tegnap reggel fél-
hatkor indult el külön vonaton felvidéki kirándulására.
Nagy és szép társaság van együtt. Munkácsra, mint hall-
juk, Pulszky Ferencz is elmegy. Feleki Miklós színész-
egyesületi alelnök szintén részt vesz a kirándulásban s
a városok előjáróival megbeszéli a helyi színügyek fel-
virágzásának módjait, Debreczenben pedig az ottani
nyugdíjegyletnek az országgal leendő egyesítése tár-
gyában fog értekezni. Az utazó társaság már Miskolcra,
a pályaházban, ünnepélyes fogadtatásban fog részesülni.
A város jeles polgármestere: Soltész Nagy Kálmán fogja
üdvözölni. Munkács lesz a kirándulás legfontosabb pontja,
mivel ott állandó színház alapításának ügye van szőnye-
gen. Aztán a szép Murmaros, a vendégszerető Szatmár
és Debreczen következnek, s a nemzeti színház tagjai,
Paulay Ede vezetése alatt, mindenütt műestélyek rende-
zésével fogják a vendégszeretet örömeit viszonzni.

A vöröskereszt egylet központi igazgatósága a Sza-
mos vízének kiáradása után azonnal köriratot intézett a
Szatmármegyével határos megyékben működő 37 fiók-
egyletnek, hogy a szamosvidéki árvizkárosultak nyomó-
rának enyhítéséhez könyöradományok, ruhaneműek és
élelmi czikkek gyűjtése által járuljanak hozzá; egyszers-
mind felkérte a nagykarolyi és szatmári fiókegyleteket,
hogy a segélyezés ügyének élére álljanak és a hozzájuk
küldött adományokat a szerencsétlenek közt elosztják.
Tekintve azt, hogy a szegediek javára 38,000 forintot, a
tiroliak javára 12,000 frtot, a győri károsultak javára
szintén 12,000 frtot sikerült az egyletnek összegyűjteni,
remélhető, hogy a gyűjtés ez alkalommal is eredményre
vezet.

Z E N E.

— **Baireuthban** erősen készülődnek a Parsifal előadásokra.
Sok megrendelés érkezik jegyekre és kivált az első napokban
nagyon tömeges lesz a látogatás, már csak azért is, mert Wagner
egy névtelen tisztelője ezer jegyet váltott az egyetemi ifjuság és
szegény zenészek számára, hogy ezeknek is alkalmuk legyen a
nagy mester remekében gyönyörködni. Wagner házában a Wahn-
fieldnek most már nyájasabb képe van, mint tavaly, a gyászév-
ben. A fiatal Brandt-házaspár és Wagner özvegye Liszt Cosima
asszony nem élnek oly visszavonultan. Jövő évben Trisztán és
Izolda kerül színre, 1889-ben pedig a Ring der Niebelungen.

A budai zeneakadémia növendékeinek évről-évre vizsgálati hang-
versenye vasárnap este szép számu közönség előtt folyt le az
egylet helyiségében. A műsor változatosan volí összeállítva. Elő-
adták: Liszt «Roham-induló»-ját két zongorán Tolfelhardt Fanni,
Kollovics Margit, Hubert Ilona és Auszterlitz kisasszonyok; Krebs
«Kettős»-ét énekelték Herkl Mariska és Irámffy Paula kisassz-
onyok; Moszkovszky «Keringő»-jét zongorán játszta Harmatzy De-
zső; Millöcker «Fér» című dalát, zongora-kisérettel énekelté
Lissop Matild kisasszony; Alard «Traviata» átiratát, zongora-
kisérettel hegedűn játszta Sebald Sándor, a szabatosság, melylyel
mindezt előadták, elismerést érdemel, különösen Lissop Matild k.
a. éneke.

Jenában az ének-akadémia és akadémiai dalegylet egyházi
hangversenyén e napokban adták elő Liszt Ferencz «Esztergomi
misé»-jét. Egy ottani zenetudósító így ír erről: «Az esztergomi misét
maga az ősz szerző igazgatta. A mű majd minden részében valódi

ihlettségről tanuskodik és a mester művei közt első sorban áll. A
legmélyebb benyomást teszi a hatalmas «Credo» különösen har-
madik részében. A részletek eleven jellemzetessége mellett az
egészen egységes nagy szellem vonul át. Ehhez legközelebb álla-
nak az ünnepélyes «Sactus» és a fényes «Gloria», melyekben a
legtöbb szép és érdekes vonás van. A magán-énekesek, Breiden-
stein és Schöler kisasszonyok, Richter és Hettstedt közül a soprán-
énekesnő énekesnő érdemli a díjat, míg a férfiak nem voltak
elégge otthonosak.» Kitünően sikerült a Wüllner által átírt Schu-
bert-féle szép kar «Isten a természetben.» Közben Friedrichs wei-
mari kamarazenesz izléssel játszott gondonkán Lottitól és Lisztől
(«Consolation») egyes darabokat. Az előadáson jelen volt a nagy-
hercegi család is.»

Strausz Eduárd udvari bálzene-igazgató, szombaton negyven-
tagu zenekarával, közte az ismert hárfaművész Pistor-Moser
asszonnyal, Bécsből Budapestre érkezik, tizennégy előadásra.
Straussék a bellevueben fognak játszani még pedig mindig va-
sárnap, e hó 6-án először, mikor bemutatták Strauss an Budapest
című új polka-françaisét is.

Lucca Paulina nagyobb ünnepeltetésben részesül jelenleg Lon-
donban mint valaha és az angol főváros arisztokratikus körei ré-
széről a legnagyobb figyelemmel tüntetik ki. A Coventgarden-
színház keddi «Aida» előadása alkalmával, melyen a művész
csak mint néző volt jelen, a walesi herceg is meglátogatta őt
páholyában és hosszasabban társalgott vele. Ewening News egy
tudósítója meginterviewolta a divát, ki nagyon találó megjegyzé-
seket tett a londoni operaviszonyokra, Wagner zenéjére és egye-
bekre.

S Z I N H Á Z.

A nemzeti színház a színészi tanoda növendékei-
nek vizsgálatával végezte be az idei saizont. Az operai
növendékek közül leginkább kitűnt Rotter Gizella kisasz-
szony, kinek hanganyaga igen becses; ezt fejleszteni a
szinpad van hivatva; most még a hibás iskolai rendszer
modorosságai akadályozzák. Sikerültebb mozzanatai vol-
tak Almaviva grófnő szerepében. Mellette Schneller kis-
asszony tűnt ki, ki Mignonból Friderikát csinnal énekelté.
Morgenstern Celia kisasszonynak is volt egy sikerült moz-
zanata: a tóparti jelenet Mignonból. Lugosi Matild kis-
asszony hangjának erőteljessége, Schusny Riza kisasz-
szony természetessége nagy hiányaik daczára is jövőt
sejtetnek.

A drámai vizsgán leginkább kitűnt *Fodor Fruzsina*
kisasszony, nemcsak külső megjelenése kellemesebb mint
a többi fellepettekké, de játékának öntudatossága, fesz-
telensége is magasra helyezik vetélytársai fölé, egyedül
ő adott alakítást; pedig Autreval grófné szerepe egyike
volt a legnehezebbeknek. Montricharddal szemben époly
finoman érvényesítette könnyed gúnyját, amely erőteljesek
voltak szerelmi kitörései Flavigneullel szemben, pedig
ugyancsak nehéz volt Rónai Gyulát Flavigneulnek venni,
kinek játéka minden kritika alatti szánalmas vergődés
és handabandázás volt. Alszeghy Irma kisasszonynak
csupán csinos termete van, a ki ezzel beéri, az nagy jö-
vőt jósolhat neki. A «szikrá»-nak, Pailleron e zseniális
vigjátékának, mely finomságban a Musset-i kis darabok-
kal egyrangon áll, de üdeségben, az alakok érdekességé-
ben azokat felülmulja, bántó paródiáját láttuk. Raoulról
nem beszélhetünk, Barsai kisasszonynak különös kedve
telt abban, hogy rutnak és kellemetlennek mutassa ma-
gát, a mi különben nem. Nagyon rosszul utánozta Csil-
lag Terézt, ám azért tehetség is csillant fel benne. Reiner
kisasszony képzettsége és jó felfogása nem bírta leküz-
deni a hátrányokat, melyeket a természet mostohasága
gördített elébe. Ő érzi, hogy mint kellene játszania, de
hanganyaga cserben hagyja. A férfiak közt Réthey Lajos
volt legjobb Montrichard szerepében. Császár Imre elég
élénken adta Grignont.

Kár, hogy a szini iskola egyoldalun kizárólag a tár-
sadmái vigjátékot műveli és minden egyéb műfajt rend-
szeresen elhanyagoltat.

NŐVILÁG.

A «redfern» köpenyek jöttek divatba Párisban. A redfern redingote alakban világosszürke guttaperchából készül, mely azonban a finom selyembárony benyomását kell, hogy tegye. Nagyon könnyűnek is kell lennie, hogy bármily kirándulásra el lehessen vinni. Fehér karrirozott selyemmel olyképp szokták bélelni, hogy a bélés a guttapercha másik oldalának látszik és napos időben kifordítva viselhető.

A kicsi capoteok kezdenek divatba jönni. Aranytüllből és aranyhímzésből állanak, csúcsban végződők és keskenyen vannak körítve.

A struczollakat az új divat mellőzi, csupán a fantázia toll-diszítés divik.

Utiruhákra feketén és fehérek karrirozott tafteot vagy foulardot alkalmaznak és ez öltözethez kis feketén és fehéren karrirozott czipóket húznak.

A szép nők albuma, melyet az országos kiállításra terveznek, több száz arczképet fog tartalmazni s a kiállítás után a nemzeti muzeum tulajdonába megy át. Ellinger, jó névnek örvendő fényképész készíti s eddig már vagy százhusz kép van együtt. A felvételek ingyenesek s a képek a jelentkezés sorrendjében kapnak helyet a gyűjteményben. A napokban felhívás jelent meg egyfelől magukhoz a lefényképezendő szépekhez, jelentkezés végett, másfelől a férfiakhoz, hogy szép ismerőseiket buzdítsák s bírják rá a jelentkezésre. Nem hisszük, hogy a készülő album hű tükre legyen a hazai szépségeknek, mert a szerénység ép azokat fogja a jelentkezéstől visszatartani, a kiknek igazán joguk volna hozzá.

SZÓTALÁNY.

R_{ye ye e} B_{ö. ö. ö. ö. ü} ig_e tk tk ri tk tk tk

Megfejtése a jövő számban.

Mult heti talányunk megfejtése.

Liga
Szellem
Csillag
Igaz
Ég
Szem
Lég
Gáz
Méz
Szemle

«Lész még csillagos az ég.»

Helyesen fejtették meg: Székely Irma, Antal Dezső, b. Jeszenszky Rezső, Gr. Schmdiek, Kecskeméti György, Desewffy József, Dworzák János.

VEGYESEK.

KÉPEINKHEZ.

Leo.

(Amerika legkitünőbb ugró paripája.)

Jelen számunkban Gebhard híres ugró paripáját *Leót*, mutatjuk be olvasóinknak. E paripa a legutóbb New-Yorkban tartott lókiállítás alkalmával 6 láb és 6 hüvelyknyi magasságra ugrott. Legjelentékenyebb versenytársa Berry Wallnek *Hempstead* nevű lova volt, mely szinten jeles ugró paripa, — ez azonban csak 6 láb és 1 hüvelyk magasságig vitte föl és a taps következtében annyira ideges lett, hogy nem birt magasabbra följutni. *Wall* urat ez az eredmény nem elégitette ki és kijelenti, hogy lovára Leo ellenében bármily fogadást kész tartani; — mindeddig azonban még nem kapott választ Gebhardtól.

Ló és vasparipa.

Philadelphiában mult hó elején I. D. Prince fogadást tartott, hogy byziclejével a Scotland nevű ügető paripát lefogja győzni. Scotlandot a turfön igen jól ismerik. Csaknem egészen telivér. Frank Rector kitünően vezette a lovat. Az első három mértföldnél a ló csak kevéssel előzte

meg a vasparipát. A következő félmértföldnél a távolság már nagyobbodott. A 4-ik mértföldnél Scotland 20 yardnyi előnyben volt. Az 5 mértföld végén Prince a különbséget nagy erőfeszítés mellett 15 yardnyira kisebbitette a távolságot. Scotland mértföldönként néhány másodperczel mérsékelte futását. Prince most nagyon öszszeszedte magát, azonban Rector már száz yardnyi előnyben volt a 6-ik mértföld végén és egész negyed mértföldnyivel előre volt, mikor Prince megállott. Most már szemmel tartható volt, hogy a lovat csakis a tiszta véletlen akadályozhatja a nyeresben. A ló 34 percz 33 másodpercz alatt tette meg az utat. Prince egy izben már megtette ezt a fáradságot egy ügető paripa ellen, ez esetben azonban — mint ő mondá — a rossz talajnak köszönheti leveretesét. Egyébiránt újab fogadást ajánlott.

„Lawen tennis.“ Mult számunkban alaposan ismer-tettük az arisztokrata társaság által fölkapott játékot, mely Angliában csaknem teljesen leszorítja a Croquet-et. A «lawen-tennis»-t a mi arisztokracziánk is egész szenvedélylyel üzi, amit leginkább bizonyít azon körülmény, hogy a legtöbb uri birtokokon be vannak rendezve az ehhez szükségelt játékterek. *Széchenyi* Béla gróf három lawen-tennis-tért is rendezett be. Maga a gróf a leg-ügyesebb játékosok közé tartozik. Nemrég válogatott játszótársaság volt nála — többek között gróf *Kinszky* Zdenkó és báró *Rothschild* Nathaniel — mely alkalommal igen érdekes nagy matchot vivott ki. — Kitünő lawen-tennis játészó hírében álló a nálunk is jól ismert és kedvelt Bourgoing báróné, ki a mult napokban Eszterházy Eugenia hercegnőt győzte le fényesen. A lawen tennis különben megérdemli azt a kegyet, melyben arisztokracziánk részesíti, mert nem csak kitünő testgyakorlat, hanem sokkal kedvesebb és mulatságosabb játék, mint a croquet, melyet tökéletesen legyőzött.

Házasság néhány órára. Az egész világ törte fejét, hogy mi birta a hesseni nagyherceget e füresa házasságra? Kolemine asszony se nem szép, se nem valami tulságosan szellemdus, de már az első ifjuságon is rég tul vagyon. A hesseni nagyhercegről pedig tudták, hogy igen holdog házasságban élt első nejével és legforróbb vágya, hogy sógornőjét Beatrix hercegnőt jegyezhesse el. De az angol törvény megtiltja az ilyen házasságot. Ekkor — így suttogták beavatott körökben — a nagyhercegnék mentő gondolatja támadt. Ha ő, így kombinálta magában a dolgot, más nővel lépne házasságra, rögtön megszünik a rokoni viszony közte és Beatrix hercegnő közt. Elesik tehát az akadály, mely utjokat állta. Természetes, hogy ezen ideiglenes házasság csak színleges lé-szen, és nem terjed hosszabb időre, mint néhány órára. Kolemine asszonyban megtalálta a szükséges médiumot. 25 ezer frank évi jövedelem és grófi czim volt dija vendégszereplésének. A komedia sikerült. Kolemine asszony egész oldaadással játszotta szerepét, és jól mulatott, midőn a lapok őt udvari intrigák áldozata gyanánt iparkodtak bemutatni. Beatrix hercegnő most már könnyebbülten lélezkik: nem tarthat többé attól, hogy hosszú próbára teszik még türelmét. A dolog tehát rendjén van. A beavatott körök egyéb teendők hiányában most már azon törik fejüket, mi történt volna, ha Kolemine asszony megfordítja a bot végét és egyszer belejutván a nagyhercegségbe, nem is akart volna többé onnan kimenni.

Szerkesztői üzenet.

Dr. F. M. urnak. Köszönettel vettük és kérjük továbbra is szives közreműködését.

Felelős szerkesztő GRÓF KREITH BÉLA.